

Marika Levijoki-Laakso ja Sirkku Palola

JUMALAN LUOMIA ME KAIKKI
Lähetyskasvatusta alakouluihin

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminta ja nuorisotyö

Lokakuu 2009

TIIVISTELMÄ

Yksikkö Humanistinen ja kasvatustieteiden ala, Ylivieskan yksikkö	Aika Lokakuu 2009	Tekijä/tekijät Marika Levijoki-Laakso ja Sirkku Palola
Koulutusohjelma Kansalaistoiminta ja nuorisotyö		
Työn nimi JUMALAN LUOMIA ME KAIKKI. Lähetyskasvatusta alakouluihin		
Työn ohjaaja KT Reetta Leppälä	Sivumäärä 55 + 33	
Työelämäohjaaja Diakonissa Anne Heikkilä, Evijärven evankelis-luterilainen seurakunta		
<p>Me halusimme opinnäytetyömme kautta auttaa evankelis-luterilaisten seurakuntien lähetyssihteereitä heidän työssään. Suunnittelimme tuotannon käytettäväksi alakouluis- sa. Vapaaehtoiset lähetystyötä tukevat aktiivit ovat pääosin melko iäkkäitä. Tähän halusimme osaltamme olla tuomassa muutosta.</p> <p>Lähetyksiinnostus on saatava heräämään jo lapsissa. Siitä syystä teimme opinnäyte- työmme alakouluikäisille. Valmiin tuntisuunnitelmamme avulla lähetyssihteereillä on parempi mahdollisuus tehdä lähetystyötä tunnetuksi kouluissa. Lähetys on koko kirkon, kaikki työmuodot ja jäsenet läpäisevää tärkeää työtä, johon haluamme osaltamme opinnäytetyöllämme olla osallistumassa.</p> <p>Toteutimme tuntisuunnitelmamme Evijärven alakoulun oppilaille kaikissa ikäryhmissä. Koululaiset olivat innostuneita ja saimme kiitettävää palautetta myös tunteja seuranneilta opettajilta. Oppilailta kerättyjen palautteiden perusteella voimme todeta, että kiinnostus- ta lähetykskasvatukseen saamiseen on paljon.</p>		
Asiasana varhaisnuoret, lähetystyö, oppiminen, toiminnallisuus, kristillinen kasvatustieteet		

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Humanities and Education, Ylivieska	Date October 2009	Author Marika Levijoki- Laakso and Sirkku Palola
Degree programme Civic Activity and Youth Work		
Name of thesis JUMALAN LUOMIA ME KAIKKI. Lähetyskasvatusta alakouluihin.		
Instructor Ed.D Reetta Leppälä	Pages 55 + 33	
Supervisor Deaconess Anne Heikkilä from Evangelical Lutheran parish of Evijärvi.		
<p>The purpose of this thesis was to help the mission secretaries of Evangelical Lutheran parishes in Finland in their work. Lesson plans were created to be used in mission education in primary schools. Mission secretaries can use the created lesson plans in their mission education in schools.</p> <p>Nowadays those who actively and voluntarily support missionary work are quite old. Thus, one aim of this thesis was to help to make a change. Interest in missionary work should be woken already as a child. That is why this thesis deals with educating primary school pupils. Missionary work is very important and concerns everyone who is Christian. The aim of this thesis was also to promote missionary work.</p> <p>The lesson plans were introduced a primary school in Evijärvi. Pupils gave positive feedback and they were very enthusiastic. Also the teachers were happy with the lessons. On the basic of the feedback received from the children, there is lots of interest in getting more information on missionary work. The lesson plans proved to be successful.</p>		
Key words adolescent, mission work, learning, feature, education of Christian		

ESIPUHE

Suunnittelimme opinnäytetyönämme alakouluikäisten lähetyskasvatukseen oppituntipaketin. Kokeilimme tuntisuunnitelmiamme käytännössä Evijärven alakoulun oppilaille toukokuussa 2009.

Olemme rajanneet opinnäytetyömme siten, että Marika Levijoki-Laakson aluetta ovat lapsen kasvua ja kehitystä koskevat osiot, luvut 3, 4 ja 5. Sirkku Palola on kirjoittanut lähetystyötä koskevan teoriaosuuden, luku 2, ja suunnitellut sekä kirjoittanut oppituntikonaisuudet opinnäytetyön teorianietoja hyödyntäen. Lisäksi hän on vastannut oppituntien rakenneosuuden kirjoittamisesta luvussa 6.

Lähetyskasvatuksen opetustuokioissa tiedollisesta osuudesta vastasi Sirkku Palola. Marika Levijoki-Laakso puolestaan vastasi opetustuokioiden toiminnallisista osuuksista sekä toimi tiedollisen opetuksen havainnoijana. Muut osiot olemme tuottaneet yhdessä. Lisäksi olemme lukeneet toistemme tekstejä ja tehneet toisillemme muutosehdotuksia.

Haluamme kiittää Evijärven evankelis-luterilaista seurakuntaa, joka on hankkeistanut opinnäytetyömme ja osallistui materiaalikustannuksiin. Kiitoksemme ansaitsevat myös Evijärven alakoulun rehtori, opettajat ja oppilaat. Ilman heidän yhteistyötään ei työmme olisi onnistunut. Erityisesti haluamme muistaa Evijärven seurakunnan diakonissaa Anne Heikkilää, joka on toiminut työmme ohjaajana. Opinnäytetyömme valmistumiseen ovat oman panoksensa antaneet myös Suomen Lähetysseura ja Kirkon Ulkomaanapu. He ovat avustaneet havainnollistamismateriaalien valinnassa ja osallistuneet lähetyskustannuksiin.

Kiitollisuudella haluamme muistaa myös tutkimusopettajaamme Kasvatustieteiden tohtori Reetta Leppälää, tietotekniikan asiantuntijaamme Juha Niemelää ja oponoijiamme sekä tekstimme oikolukijoita. Heidän kannustuksensa ja opastuksensa ovat olleet meille ensiarvoisen tärkeitä. Suuri kiitos kuuluu myös toinen toisillemme. Olemme vuoron perään patistaneet toisiamme ahkeroimaan ja antaneet myös kannustusta vastamäen kohdatessa.

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
ESIPUHE
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 LÄHETYSTYÖ	4
2.1 Lähetystyön historia	5
2.2 Lähetysjärjestöt.....	6
2.3 Lähetyssihteerien työ seurakunnissa	7
2.4 Koulujen ja seurakunnan välinen yhteistyö.....	9
2.5 Lähetystyössä antaessaan saa.....	10
2.6 Lähetystyö kansainvälisyyskasvattajana.....	12
3 LAPSEN KEHITYKSEN YMMÄRTÄMINEN OPETUSTUOKIOIDEMME SUUNNITTELUN KANNALTA	14
3.1 Lapsi seitsemän- kahdeksan vuoden iässä.....	15
3.1.1 Ajattelun kehitys	17
3.1.2 Tunne-elämän ja moraalin kehitys	17
3.2 Lapsi yhdeksän- kymmenen vuoden iässä	19
3.2.1 Ajattelun kehitys	21
3.2.2 Tunne- elämän ja moraalin kehitys	22
3.3 Lapsi yhdentoista ja kahdentoista vuoden iässä	22
3.3.1 Ajattelun kehitys	24
3.3.2 Tunne- elämän ja moraalin kehitys	24
4 LAPSEN USKONNOLLISEN MAAILMAN TIEDOSTAMINEN JA SEN VAIKUTUKSET OPETUSSUUNNITELMIIMME	26
4.1 Lapsen jumalakäsitys.....	26
4.1.1 Lapsen jumalakäsitys psykoanalyttisen näkemyksen mukaan	26
4.1.2 Lapsen jumalakäsitys kognitiivisen näkemyksen mukaan.....	28
4.2 Lapsen rukouskäsitys	31
5 OPETTAMISEN JA OPPIMISEN HUOMIOIMINEN OPETUSSUUNNITELMISSAMME	33
5.1 Oppimisympäristö	34

5.2 Oppimismotivaatio	35
5.3 Oppimistyyli	35
5.4 Seitsemän- kahdeksanvuotiaille soveltuvia opetusmenetelmiä	36
5.5 Yhdeksän- kymmenenvuotiaille sopivia opetusmenetelmiä	37
5.6 Yksitoista- kaksitoistavuotiaille sopivia opetusmenetelmiä.....	38
6 OPPITUNTIEN RAKENNE	39
6.1 1.-2. luokka tutustuu maailmaan leikkien	40
6.2 3.-4. luokka tutkimusmatkalla.....	41
6.3 5.-6. luokka ratkoo ristikköä	42
7 YHTEENVETO OPPITUNNEISTA.....	43
7.1 Omat kokemukset	43
7.2 Lähetyslihterin havainnoinnit.....	45
7.3 Oppilaiden palautteet.....	47
7.4 Opettajien palautteet.....	48
8 POHDINTA.....	49
LÄHTEET	52
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Idea opinnäytetyömme aiheeseen nousi Sirkku Palolan kokemuksista seurakuntien lähetystoiminnasta. Lähetyspiireissä ja -illoissa sekä talkoissa oli pääasiassa varttuneempaa väkeä. Heräsi kysymyksiä siitä, missä ovat nuoret ja mikä on tulevaisuus, kun nykyiset aktiivit jäävät pois toiminnasta. Nuoria on saatava kiinnostumaan lähetystyöstä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, kuten ovat nykyisetkin aktiivit innostuneet. Seurakuntayhteys ja sitä myöten toiminta myös lähetysten hyväksi on kristityn velvollisuus. Tämän velvollisuuden tunteen nostattamana lähdimme tuottamaan materiaalipakettia lähetystyön hyväksi.

Lapsille ja nuorille on suunniteltu ennenkin lähetyskasvatusta. Esimerkiksi Elina Koppelomäki ja Sanna Vuolle Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulusta, Ylivieskan yksiköstä ovat suunnitelleet opinnäytetyönään vuonna 2007 toimintakansion *Menkää ja tehkää*. Diakonia-ammattikorkeakoulusta, Pieksämäen yksiköstä Mari-Anne Luukas ja Tuuli Riitto työstivät opinnäytetyönään vuonna 2006 *Nouse ja kiidä!* -produktion. Molemmat opinnäytetyöt ovat varhaisnuorille suunniteltuja leirimuotoisia produktioita.

Me halusimme mennä sinne, missä varhaisnuoret ovat. Lähetysleireille osallistuminen vaatii lapselta kiinnostuksen osallistua leirille. Koulussa tapahtuvassa lähetyskasvatuksessa pyrimme herättämään lasten innostuksen osallistua seurakuntien järjestämään lähetystyöhön ja toimintaan. Pyrimme tuntisuunnitelmasamme haastamaan lapsia hankkimaan lisää tietoa lähetystyöstä ja samalla annamme heille monikulttuurisuuskasvatusta.

Viime aikoina alakouluissamme on tehty melko vähän lähetyskasvatusta. Seurakuntien ja koulujen välinen yhteistyö on ollut vilkasta, mutta keskittynyt pääasiassa aamunavausten ja koululaisjumalanpalvelusten järjestämiseen. Yhteistyön lisäämiseksi halukkuutta löytyy molemmin puolin, mutta resursseista vain on puutetta. Opinnäytetyötämme suunnitellessamme olemme tiedostaneet lähetyssihteerien työmäärän suuruuden käytettävissä olevaan työaikaan nähden. Emme ole hetkeäkään epäilleet, että heillä ei olisi halukkuutta oppilaitostyöhön. Työaika vain ei tahdo riittää tuntisuunnitelmien tekemiseen ja oppituntien pitämiseen. Tähän ongelmaan olemme osaltamme yrittäneet antaa apua.

Olemme suunnitelleet lähetys sihteereille lähetyspaketin alakoulujen koululaisten innostamiseksi. Ajatuksenamme on, että lähetyssihteerien säännöllisten kouluvierailuiden avulla lapset kiinnostuisivat jo varhain lähetystyöstä. Lähetyspakettimme koostuu eri ikäryhmille tehdyistä oppituntisuunnitelmista, joissa olemme huomioineet erityisesti ikäkehityksen tuomat haasteet. Pakettimme on luokkaasteittain etenevä siten, että parin vuoden välein koululaiset saavat uutta lähetystietoa ja monikulttuurisuustuntemusta. Produktiossamme tuotimme täsmälliset ohjeistukset oppituntien sisällöistä kyseisille ikäluokille.

Suomen kouluissa on nykyisin muista maista ja maanosista saapuneita oppilaita omine kulttuureineen ja tapoineen. Tämä tuo haasteita kouluelämään. Opinnäytetyömme yhtenä tarkoituksena on helpottaa lasten sopeutumista monikulttuurisuvassa maailmassa.

Lähetyskasvatusta tarvitaan kaikissa ikäluokissa. Päädyimme rajaamaan oman produktiomme koskettamaan alakouluikäisiä lapsia. Päätökseemme vaikutti molempien kiinnostus erityisesti varhaisnuorisotyöhön ja ajatus siitä, että jo lapsena vitsa on väännettävä. Alkuperäisistä suunnitelmista jouduimme karsi-

maan ajatuksemme suunnitella omat oppitunnit kaikille alakoulun ikäryhmille. Rajaamiseen vaikutti myös se, että oppitunteihin ei olisi tullut paljoakaan eroa, kun huomioidaan lasten ikäkausikehitys. Oppituntipakettien uudelleen hyödyntäminen olisi niin toimittaessa ollut oppilaille vähemmän kiinnostavaa ja lähetys-sihteerien työaikaa ajatellen mahdotonta toteuttaa. Nyt suunnittelemamme oppituntikokonaisuudet ovat käytettävissä samoissa kouluissa joka toinen vuosi. Siten oppituntikokonaisuuksista tulee lähetyskasvatuksen kannalta tehokkaampia.

Opinnäytetyömme rakentuu siten, että luvussa kaksi käsittelemme lähetystyön tarkoitusta, historiaa, työalaa tekijöineen sekä seurakuntien ja koulujen välistä yhteistyötä. Luvuissa kolmesta viiteen on käsitelty lapsen kehitystä ja sen ymmärtämistä, sekä oppimiseen ja opettamiseen vaikuttavia tekijöitä oppituntikokonaisuuksiemme kannalta. Opinnäytetyömme loppuosasta löytyy liitteinä oppitun-neilla tarvittavat lähetyskasvatusmateriaalit ikäryhmittäin.

2 LÄHETYSTYÖ

Lähetystyö on seurakunnan tehtävä, josta säädetään kirkkolaisissa (4:1§) ja kirkkojärjestyksessä(4:4§). Lähetystyötä johtaa ja siitä vastaa kirkko-/seurakuntaneuvosto (Seurakunnan lähetystyön mallijohtosääntö 1994). Lähetystyöhön osallistuminen on jokaisen kristityn tehtävä ja näin ollen koko seurakunnan yhteinen asia. Tehtävä on annettu meille Raamatussa, Uuden testamentin evankeliumeissa. Jeesus kehottaa meitä menemään maan ääriin asti ja kastamaan kaikki kansat Hänen opetuslapsikseen Matteuksen (28:18–20), Markuksen (16:15–16), Luukaan (24:45–48), Johanneksen (20:21) evankeliumeissa ja Apostolien teoissa (1:8). Lähetystyö on niin sisällä uskoa, että se tekee kirkosta elävän kirkon (Ahonen 2003, 64; Lähetys kontekstissa 2005, 32).

Tärkein tehtävämme on kertoa Jumalan rakkaudesta ja Jeesuksesta Kristuksesta. Samalla meidän tulee Jeesuksen esimerkin opastamina auttaa lähimmäisiämme niin lähellä kuin kaukana. Jumalan lähetys on kolmiyhteisen Jumalan lähetystä ja sen tulee jatkua Jumalan valtakunnan täyttymykseen saakka (Lähetys kontekstissa 2005, 27–28). Kokonaisvaltaisessa lähetystyössä huomioidaan koko ihminen niin fyysisesti kuin hengellisesti. Palvelu ja julistus kuuluvat yhteen, kun autamme lähimmäisiämme lähellä ja kaukana. (Ahonen 2000, 101, 278; Lehtipuu 2002, 72–73; Newbiggin 1995, 92.)

Lähetystyö mielletään yleensä työksi, jota tehdään maantieteellisesti maamme rajojen ulkopuolella ja vieraisissa kulttuureissa. Kristuksen rakkauden osoittamista varten ei kuitenkaan tarvitse aina ylittää maita ja meriä. Varsinainen lähetystyö lähtee jokaisen sydäimestä ja kattaa myös lähipiirin. (Ahonen 2000, 291–292.) Lähetystyön kautta kirkko seuraa Kristuksen ylösnousemuksen tietä ja todistaa

evankeliumia sanoin, teoin ja läsnäolollaan (Lähetys kontekstissa 2005, 38; Newbiggin 1995, 39). Lähetystyö on myös kirkkolaissa (1953) määrätty papiston ja kirkkoneuvoston velvollisuudeksi (Koko kirkon missio 1998).

Lähetystyön jatkumiselle on ensiarvoisen tärkeää, että seurakuntalaisten joukosta nousee tulevaisuudessakin lähettäjiä ja lähtijöitä. Tehtävä on meille annettu ja sen jatkumisen takaamiseksi on saatava uusia aktiivisia tekijöitä. Opinnäytetyömme tarkoitus nouseekin juuri tästä tarpeesta. Haluamme saada jo alakouluikäiset lapset kiinnostumaan lähetystyöstä. Oppituntipakettimme tarkoitus on saada lapset ja nuoret mukaan kotiseurakunnan toimintaan sekä osallistumaan lähetystapahtumiin ja leireihin.

2.1 Lähetystyön historia

Ensimmäisien vuosisatojen aikana (JKr.) kristinusko levisi Eurooppaan, Lähi-itään ja Afrikkaan. Uudessa testamentissa voidaan seurata muun muassa apostoli Paavalin lähetysretkiä. Ensimmäisen vuosituhannen aikana kristinuskon voidaan todeta levinneen jo kaikkialle maailmaan. (Ahonen 2000, 12–15; 2003, 76–77.)

Suomesta maailmalle kohdistuva lähetystyö sai alkunsa jo 1800-luvulla, kun muun muassa Martti Rautanen aloitti työnsä Ambomaalla nykyisen Namibian alueella. Rautanen opiskeli Suomen Lähetysseuran koulussa vuosina 1863–1868. Valmistuttuaan hän matkusti välittömästi Afrikkaan. (Immonen 1995.) Lähetystyön alkutaival sujui miehisin voimin, mutta jo 1900-luvun alussa perustettiin naisille oma lähetyskoulunsa. Uusien lähettien myötä työntekijöitä matkasi Afrikan lisäksi myös Kiinaan. (Saarilahti 1989, 83,87,99.)

Lähetystyön historia on lähtöisin etelästä kohti pohjoista. Tänään työskentelemme pohjoisesta kohti etelää vieden evankeliumin ilosanomaa sitä tuntemattomille ihmisille. Pohjana työlle on kuitenkin edelleen sama Raamatusta nouseva kehoitus. Lähetystyön historia on pitkä, mutta edelleen maailmassa on lukuisia ihmisiä joita evankeliumin ei ole tavoittanut. Työn jatkumiselle on ensiarvoisen tärkeää, että työn jatkajia löytyy seurakunnistamme tulevaisuudessakin. Lähtijöitä ja lähettäjiä tarvitaan. Lähetystyö ilmaisee seurakunnan uskoa ja sen tulee olla kiinteä osa oikeaa kristittyinä elämistä seurakuntayhteydessä (Rissanen 2002b, 136).

Lähetyskentillä työskentelee nykyisin (2008) kirkon eri lähetysjärjestöjen lähettämänä 369 lähettiä. Lisäksi Suomesta käsin työskenteleviä lähettejä on 9. Aasiassa työskenteli viimeisimmän tilastointikauden päättyessä 129 lähettiä ja Afrikassa 103 lähettiä. Kolmantena maanosana tilastoissa on Eurooppa 45 lähetystyöntekijällä. (Kirkon lähetystyön ja kansainvälisen diakonian tilastoja 2009.) Suomen ev.-lut. seurakunnissa lähetystyön ryhmiä oli yli 1800 ja niissä toimi yli 21 000 jäsentä (Monikasvoinen kirkko 2008, 215).

2.2 Lähetysjärjestöt

Suomen evankelis- luterilaisen kirkon seurakunnat tukevat lähetystyöntekijöitten lähettämistä eri lähetysjärjestöjen kautta. Lähetysjärjestöjen tukeminen tapahtuu seurakunnissa tuloista maksettavilla talousarviomäärärahoilla ja toiminnasta tulevilla tuloilla. Tulot jaetaan järjestöille niiden nimikkosopimusten määrän ja lähetysjärjestöjen vapaaehtoisen kannatuksen perusteella. Lisäksi seurakunnat tekevät nimikkoyhteistyötä eri lähetysjärjestöjen kanssa. (Monikasvoinen kirkko 2008, 217.)

Seurakunnat saavat päättää itsenäisesti talousarviomäärärahojen suuruudesta lähetysjärjestöille ja Kirkon Ulkomaanavulle. Vuonna 2004 seurakuntien verotuloista myönnettiin keskimäärin 2,5 prosenttia näiden järjestöjen toimintaan. (Kirkon Lähetystyön Keskuksen suositus 2008.) Kirkon strategia, Meidän kirkko 2008 tähtää tavoitteissaan lähetystyön ja kansainvälisen diakonian työn tukemisen kasvattamiseen (Meidän kirkko, osallisuuden yhteisö 2008).

Seurakunnilla oli viimeisimmän kirkon nelivuotiskauden aikana 2 300 sopimusta lähetysjärjestöjen kanssa. Lähes kaikilla oli sopimus kirkkomme suurimman lähettäjän Suomen Lähetysseuran kanssa. Seurakunnistamme 62 prosentilla oli sopimus Pipliaseuran kanssa. Suomen Evankelisluterilainen Kansalähetys ja Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys olivat puolella seurakunnistamme yhteistyökumppanina. Sopimuksia on myös Sanansaattajien, Kylväjien ja Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finlandin kanssa. (Monikasvoinen kirkko 2008, 216; Kirkon lähetysstrategia 2008, 7-8.)

2.3 Lähetyssihteerien työ seurakunnissa

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnissa lähetystyön organisoijana ovat lähetystyönjohtokunnat, toimikunnat, vastuuryhmät tai vastaavat. Työ tapahtuu kirkon ja seurakuntien sisällä sekä maailmanlaajuisesti toisten kirkkojen kanssa. Lähetystyöntekijät koostuvat aktiivisista seurakunnan toimijoista ja seurakuntien palkkaamista lähetys sihteereistä. (Monikasvoinen kirkko 2008, 213.) Lähetys sihteerien työnkuvan seurakunnassa laatii yleensä lähetystyön johtokunta. Sihteerien päätehtävä on suunnitella ja kehittää lähetystyötä yhdessä seurakunnan työntekijöiden ja luottamushenkilöiden kanssa. He rohkaisevat seurakuntalaisia kansainväliseen vastuuseen ja vuorovaikutukseen sekä osallistuvat toiminnan

koordinointiin ja toteutukseen. Tiedottaminen ja yhteyksien pitäminen niin nimikkotoiminnan kohteisiin kuin yhteistyökirkkoihin vie osansa lähetyssihteerien työajasta. (Kirkon lähetystyön keskus 2003.)

Suurimmissa seurakunnissamme on kokoaikaiset lähetyssihteerin virat. Kokoaikaisia lähetyssihteerin virkoja on vain 11 prosentissa seurakuntiamme, vaikka määrä on hieman kasvanut. Yleisempää on kuitenkin se, että lähetyssihteerit on palkkiotoiminen (25 %) tai hoitaa tointa osa-aikaisena (10 %). Seurakunnista 29 prosentissa lähetyssihteerin tehtävät on sisällytetty jonkin toisen viranhaltijan tai työntekijän toimenkuvaan. (Monikasvoinen kirkko 2008, 213.) Yhteistä työmuodoille on, että työtä on paljon ja aikaa varsinaiseen toiminnan suunnitteluun kovin vähän.

Sihteerien tehtävä on työssään antaa lähetyskasvatusta ja levittää lähetystietoutta seurakunnissa (Koko kirkon missio 1998, 21–22). Lähetyssihteerien työtä helpottavaa materiaalia on saatavissa muun muassa Lähetysseuran ja Kirkon ulkomaanavun materiaalipalveluista. Työn helpottamiseksi on myös painettu kirjoja niin varhaisnuorten kuin nuorten kanssa toimimiseen. Opinnäytetyöllämme haluamme olla omalta osaltamme auttamassa heidän suunnittelutyötään tuottamalla heille valmista materiaalia.

Lähetyssihteerien työhön sisältyy lähetystilaisuuksien ja myyjäisten suunnittelua sekä järjestämisestä. Suurimmassa osassa seurakuntiamme toimintaan kuului lähetysslounaat ja –piirit. Lähetyskahvilatoiminta oli kauden aikana kasvattanut suosiotaan ja kirpputorit jatkoivat vapaaehtoistoiminnan muotona. Seurakunnissa järjestettiin retkiä ja lähetysjuhlille osallistuminen lisääntyi selkeästi toimintakauden aikana. Perinteisempää toimintaa seurakunnissa ovat nimikkolähetysten ja

lähetystyön edustajien vierailut, mitkä lisääntyivätkin nelivuotiskauden aikana. (Monikasvoinen kirkko 2008, 213–214.)

Uusina haasteina seurakunnissa tehtävälle lähetystyölle ja lähetyssihteerien työnkuvalle tuovat toimintaympäristön monikulttuuristuminen ja kansainvälistyminen. Lisäksi lähetystyön ja kansainvälisen diakonian yhteistyön sisällön ja toimintatapojen kehittäminen tarvitsee yhteistyötä eri seurakunnan toimialojen kesken. (Kirkon lähetystyön keskus 2003.)

Lähetyssihteerit toimivat työssään tiedottajina, toimijoina ja vapaaehtoisten työntekijöiden opastajina sekä kannustajina. Vapaaehtoisten työntekijöiden osuus on varainkeruun kannalta ratkaisevaa. Ilman heitä, aktiivisia seurakuntalaisia, lähetyssihteerit olisivat voimattomia. Työ tarvitsee tekijänsä niin koti Suomessa kuin lähetyskohteissakin. Uusia toimijoita tarvitaan koko ajan lisää. ”Maamme tulevaisuus on nuorissa”, totesi jo marsalkka Mannerheim aikoinaan. Ja niin on lähetystyön tulevaisuuskin.

2.4 Koulujen ja seurakunnan välinen yhteistyö

Suomessa koulujen ja seurakuntien välinen yhteistyö on sujunut hyvin. Kouluissa seurakunnan vierailut otetaan pääsääntöisesti ilolla vastaan. Yhteistyön lähtökohdaksi on kasvatusta, joka yhdistää tavoitteena niin koulua kuin kirkkoa. Lähes kaikki seurakuntamme (99 %) tekivät yhteistyötä koulujen kanssa viimeisimmällä nelivuotiskaudella. Päivänavauksien, hartaushetkien ja koululaisjumalanpalveluksien kautta seurakuntiemme työntekijät tulivat tutummiksi koululaisille. Alakoulujen kanssa yhteisiä retkiä ja leirejä järjesti 45 prosenttia seurakunnista. (Monikasvoinen kirkko 2008, 151–152.)

Viime vuosina tapahtunut suurempien kaupunkiemme koulujen monikulttuuristuminen on aiheuttanut kuitenkin sen, että koulut joutuvat järjestelemään oppilasryhmiä eri uskontojen opetukseen sopiviksi (Perusopetusasetuksen (852/1998) 5 §). Perustuslain 11 §:n 2 momentti määrää, ettei toiseen uskontokuntaan tai elämäntätösumusopetukseen osallistuvaa oppilasta voida velvoittaa osallistumaan tilaisuuteen, joka sisältää uskonnon harjoittamista. Oppilaille, jotka eivät osallistu tilaisuuteen, on koulun järjestettävä muuta opetusta tai toimintaa (Perusopetusasetus 5 §). Muiden kuin kristittyjen oppilaiden määrän kasvu oppilasryhmissä aiheuttaa kouluissa erityisjärjestelyiden lisääntymistä.

Koulujemme perusopetussuunnitelman mukaan uskonnon opetuksen tehtävänä on tarjota oppilaalle tietoa, taitoja ja kokemuksia oman identiteetin ja maailmankatsomuksen rakentamiseksi. Opetussuunnitelmaan sisältyy alakoulussa myös luterilaiseen kirkkoon ja seurakunnan toimintaan tutustuminen. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 204–205.)

Koulujen kanssa tehtävässä yhteistyössä seurakuntien edustajilla on oiva tilaisuus tehdä toimintaansa tutuksi oppilaille sekä innostaa heitä. Näin on mahdollisuus saada alakouluikäiset mukaan seurakuntien toimintaan ja kasvattaa heidät tiiviiseen seurakuntayhteyteen. Samalla toteutetaan kirkon strategian 2015 tavoitetta kasvattaa kirkon elämään osallistuvien määrää (Meidän kirkko, osallisuuden yhteisö 2008).

2.5 Lähetystyössä antaessaan saa

Jokainen kristitty on osa seurakuntaa. Kaikkien tehtävä ei ole opettaa, julistaa tai lähteä lähetystyöhön ulkomaille. (Ahonen 2003, 72.) Tarvitaan myös palvelua

kotiseurakunnissa käytännön töissä. Vapaaehtoinen lähetystyö on kansalaistointia omassa seurakunnassa. Se on toimintaa itsestä pois päin, yhdessä toimien toisten hyväksi (Harju 2003, 10–11).

Lähetystyön aktiivit seurakunnissamme antavat tukensa tekemällä vapaaehtoistyötä ja lahjoituksia myyjäisissä, talkoissa, lounailla sekä lähetystapahtumissa. Tuotannollisen panoksensa lisäksi he antavat taloudellista tukea. Pitkään on työ kotikentillä mielletty sukien kutomiseksi Afrikan lapsille. Sitä se ei kuitenkaan pelkästään ole, vaikka sukkiakin tarvitaan edelleen lähetyskohteissamme. Työssä on jo pidemmän aikaa kehitetty uusia toimintoja varainkeruuseen. Yleisintä on edelleen lähetystilaisuuksien ja myyjäisten järjestäminen, mutta melkein kaikki muutkin vapaaehtoistyön muodot ovat yleistyneet seurakunnissamme vuodesta 2003 (Monikasvoinen kirkko 2008, 214).

Talkoisiin, piireihin ja muuhun toimintaan osallistuessa seurakuntalaisten yhteisöllisyyden tunne vahvistuu. Yhdessä tekemällä ja yhteisellä asialla tuetaan sosiaalisen sekä henkisen pääoman tuottamista. Jokainen voi osallistua omilla taidoillaan ja taidoillaan ilman suorituspainetta. Hyväksytyksi tuleminen ja onnistumisen kokemukset vahvistavat ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Toimiessaan lähetysten hyväksi saa ihminen samalla uutta tietoa ja voi oppia uusia asioita. (Harju 2003, 63- 64, 70.)

Vapaa-ajan lisääntyessä ihmiset hakeutuvat harrastusten pariin. Seurakuntien tarjoama vapaaehtoistyö harrastuksena on toimintaa, jossa antaessaan saa muuta kuin tekemistä vapaa-ajalleen. Lähetystyöhön osallistuminen ehkäisee osaltaan myös syrjäytymistä. Vapaaehtoistyössä ihminen saa tuntea olevansa arvokas, kokea osallisuutta ja ettei ole ulkopuolinen. (Harju 2003, 136- 137.) Haaste kirkolle onkin se, kuinka saada ihmiset mukaan. Kirkon strategia vuodelle 2015 tähtää

siihen, että kirkko tarjoaa vapaaehtoisille mahdollisuuden toimia lähimmäisenrakkauden puolesta ja kantaa vastuuta seurakunnan toiminnassa (Meidän kirkko, osallisuuden yhteisö 2008).

2.6 Lähetystyö kansainvälisyyskasvattajana

Suomesta on viimeisen 150 vuoden aikana lähetetty lukuisia lähetettä eri puolille maailmaa. Tärkeimpänä tehtävänä heillä on ollut evankeliumin vieminen yli kulttuuri ja maarajojen. Työskennellessään lähetyskohteissaan he ovat tutustuneet maiden perinteisiin, olosuhteisiin ja ihmisiin. Kirjeenvaihtoa tapahtumista ja olosuhteista on käyty kotimaan lähettäjien kanssa. (Rissanen 2002a, 9- 11.)

Koti Suomessa lähetyssihteerit ja seurakuntien työntekijät ovat osaltaan vieneet saatua tietoa eteenpäin. Lähetystyöntekijät ovat lomien ja työkausien päätyttyä kertoneet kokemuksistaan seurakuntien järjestämissä tilaisuuksissa. Osa lähetystyöntekijöistä on lisäksi kirjoittanut kokemuksistaan kirjoja. (Rissanen 2002a, 9-11.)

Suomenkielistä lähetyislehteä alettiin painaa Suomen Lähetysseuran toimesta jo vuonna 1859. Lähetys-sanomien lisäksi painettiin ruotsinkielistä Missionstidningiä. Lähetystietouden lisäksi lehdet sisälsivät tietoa vieraista maista ja uskonnoista. Pääosan sivuista sai kuitenkin lähetyuskertomukset. (Remes 1993, 26–32.) Näin ovat lukuisat suomalaiset saaneet tietoa heille vieraiden kansojen elämästä ja olosuhteista jo ennen sähköistä tiedonkulkua. Tiedonsaanti on osallaan ollut innostamassa seurakuntalaisia työn tukemiseen ja lähetystyöhön lähtemiseen, kuten lehtiä lukeneelle Martti Rautasellekin kävi (Korhonen 1945, 29- 30).

Globalisoitumisen myötä lisääntyvä kansainvälinen muuttoliike ei ole voinut olla vaikuttamatta suomalaiseen yhteiskuntaan. Monikulttuurisuus ja kulttuurien väliset erot koskettavat suomalaista yhteiskuntaa yhä laajemmin ja syvemmin. (Salakka 2002, 265.) Internetyhteydet, matkailu ja markkinatalous ovat helpottaneet tutustumistamme vieraisiin kulttuureihin ja maihin. Lähetystyö toimii osallaan kulttuurien välittäjänä. Lähettien kautta seurakuntalaiset saavat tietoja, jotka helpottavat osaltaan kanssakäymistä toisten kulttuurien edustajien kanssa.

3 LAPSEN KEHITYKSEN YMMÄRTÄMINEN OPETUSTUOKIOIDEMME SUUNNITTELUN KANNALTA

Tehdessämme lähetyskasvatuksen opetussuunnitelmia on hyvä tiedostaa jakamiemme ikäryhmien lasten kehitysvaiheet, jotta voitaisiin työstää kyseistä kehityskautta parhaiten palvelevaa oppimismateriaalia. Kehitysvaiheiden tunnistaminen ja ymmärtäminen helpottavat opetusmenetelmien valitsemista sekä kehittämistä.

Lapsen kehityksen kuvailemisen olemme jakaneet suunnattujen oppituokioiden ikäjakauman mukaan. Siten, että ensin on kuvailtu 7- 8, 9- 10 ja 11 – 12-vuotiaan kehityksen niitä osa-alueita, jotka ovat merkityksellisiä huomioida oppituntisuunnitelmissamme sekä oppituokioissamme. Ihminen on fyysis- psyykkinen kokonaisuus, jonka fyysinen kehitys vaikuttaa myös olennaisesti tämän henkiseen kehitykseen, koska oppituokiomme eivät tule vaatimaan yksilöltä mitään tiettyjä fyysisiä ominaisuuksia, on lapsen fyysinen kehitys jätetty kuvailematta.

Lapsen kehitys kuvataan muun muassa Freudin, Eriksonin ja Piaget`n teorioissa pitkänä ikäjakaumana. Tämän ikäjakauman olemme jakaneet oppituokioittemme osallistujien mukaiseksi. Lapsen kehityksen aste on samankaltainen 1- 2 ja 3- 4 luokkalaisilla lapsilla. Suurempaa havaittavaa muutosta lapsissa tapahtuu vasta 5- 6 luokilla. Ihmisen kehitys on erittäin yksilöllistä eikä lapsen kehitystä pysty rajata tiettyihin ikäluokkiin, kuten olemme nyt tehneet, vaan juuri pitempiin ikäkausiin. Olemme kuitenkin pyrkineet nostamaan esille lapsen tyypillisimmät kehityspiirteet oppituokioittemme ikäluokkajakaumien mukaisesti.

Nimitys latenssilapset on muovautunut Psykodynaamisessa teoriassa, jossa ihmisen kehitys kuvataan prosessivaiheina. Tämän näkökannan mukaan 7- 12-vuotias lapsi elää latenssvaihetta. Tälle kehitysvaiheelle on tyypillistä tunne-elämän levollisuus. Freud katsoo latenssvaihetta elävien kiinnostuksen seksuaalisuuteen olevan vähäistä ja mielenkiinnon kohdistuvan harrastuksiin sekä koulunkäyntiin (Aaltonen, Ojanen, Sivén, Vihunen & Vilén 2002, 152).

Tässä kyseisessä iässä lapset ovat yleensä sopeutuvia, lukuun ottamatta koulun alkua ja esipuberteettiin liittyviä tunnekuohuja. Tasapainoisesta elämänvaiheesta huolimatta liittyy tähänkin ikävaiheeseen psyykkisiä haasteita. Niiden ratkaiseminen toimii, psykologina ja terapeuttina tunnetun Erik H. Eriksonin mukaan, tärkeänä pohjana kehityksen eteenpäin viemisessä. Kriisin epäonnistuneen työstämisen Erikson kokee puolestaan hankaloittavan yksilön kehitystä. (Vuorinen 1997, 186–187.)

Freudin mukaan lapsi puberteetti ikään asti harjaannuttaa sosiaalisia ja kognitiivisia taitojaan sekä omaksuu kulttuurisia arvoja (Aaltonen ym. 2002, 152). Lähetyskasvatuksemme opetustuokiot tulevatkin antamaan lapselle tämän jo omaksuttujen kulttuuristen arvojen rinnalle toisenlaisia kulttuurillisia näkemyksiä.

3.1 Lapsi seitsemän- kahdeksan vuoden iässä

Koulukäynnin aloittaminen laajentaa lapsen kokemusmaailmaa ja elämänpiiriä sekä tuo tullessaan lapselle uusia haasteita. Seitsemän- kahdeksanvuotias lapsi on innokas oppimaan uusia asioita. Uudenlaisten taitojen oppiminen ja onnistumisen kokemukset vahvistavat myös lapsen itsetuntoa. Itsetunto sisältää ihmisen käsityksen siitä, miten hyvänä ja arvokkaana ihminen itseään pitää (Aho 1996, 10).

Oppituokiota pitäessämme voimme omalta osaltamme antaa lapsille uusia valmiuksia kohdata muita kulttuureja. Sekä auttaa heitä ymmärtämään, kuinka me ihmiset erilaisista tavoistamme huolimatta olemme kaikki samanarvoisia, tärkeitä ja Jumalan luomia. Näin me voimme oppituokioissamme vahvistaa lapsen itsetuntoa ja käsitystä itsestään.

Erikson jakaa psykososiaalisessa kehitysteoriassaan ihmisen elämänkaaren kahdeksaan osaan. Jokaisessa osassa yksilö kohtaa kriisin, jonka läpikäyminen on välttämätöntä yksilön psyykkisen kehityksen kannalta. Kehitystehtävän ja kriisin onnistunut ratkaiseminen tuottavat näkemyksen ja elämyksen omasta pätevyydestä. Tämän teorian mukaan lapsi - kuusivuotiaasta puberteetti-ikään asti - elää läpi vaihetta, jossa taistelevat vastakkain ahkeruus ja alemmuus. Eriksonin mielestä tässä kyseisessä ikävaiheessa lapsi haluaa oppia saavuttamaan tunnustusta tuottavan toiminnan kautta. (Erikson 1982, 247–248.)

Kouluiässä lapsi motivoituu työntekoon, jossa hänelle tarjoutuu myös mahdollisuus täydellisyyden tavoitteluun ja sisäiseen eheytymiseen (Vuorinen 1997, 191). Jos lapsi saa myönteisiä onnistumisen kokemuksia runsaasti, muodostuu hänelle kuva itsestään ahkerana oppijana ja työntekijänä. Puolestaan negatiivinen palaute ympäristöstä ja monet epäonnistumiset aiheuttavat lapselle alemmuuden tunteen. Jos lapsi epäonnistuessaan saa kuitenkin ympäristöstä kannustusta, pystyy hän muodostamaan itselleen ahkeran minäkuvan ja halun jatkossa yrittää parhaansa epäonnistumisistaan huolimatta. (Dunderfelt 1996, 219; Aaltonen ym. 2002, 146.) Oppituokioita suunnitellessamme olemme huomioineet lapsen mahdollisuuden saada erilaisten toimintojen kautta onnistumisen kokemuksia. Ohjaajina tuokioissamme voimme huomioida niin lasten onnistumiset kuin epäonnistumisetkin kannustaen. Näin vahvistamme lapsen kykyä muodostaa itsestään Eriksonin kehitysteorian mukaista ahkeraa minäkuvaa.

3.1.1 Ajattelun kehitys

Piaget katsoo noin 7- 12-vuotiaan lapsen elävän läpi konkreettisten operaatioiden vaihetta. Tässä vaiheessa lapsi hallitsee loogisia operaatioita, vaikka ajattelu onkin sidoksissa konkreettisiin esineisiin ja tilanteisiin. Lapsen kielellinen päättely on konkreettista, jolloin tämä ei välttämättä huomaa ja ymmärrä humoristisia, ironisia sekä abstraktisia merkityksiä. (Piaget 1988, 106.) Oppituokioittemme opetuksen kerronnassa ja käsitteissä meidän tulee huomioida lapsen ajattelun kehitys ja sen konkreettisuus.

Konkreettisten operaatioiden vaiheessa lapselle alkaa kehittyä kyky huomioida samanaikaisesti useampia asioita sekä ominaisuuksia. Lapsi havainnoi ympäristöön ja toisia ihmisiä sekä saa heiltä palautetta, joiden varassa hän muokkaa omaa sisäistä minäkuvaansa. (Lyytinen, Korkiakangas & Lyytinen 1995, 168.) Ohjaajina opetustuokioissamme pyrimme vahvistamaan lapsen uskoa omiin kykyihinsä. Palautetta antaessamme pyrimme huomioimaan palautteen vaikutukset lapsen.

3.1.2 Tunne-elämän ja moraalin kehitys

Lapsella on luontainen kyky ilmaista ja ymmärtää pelkoa, kiukkua, surua sekä mielihyvää että hämmennystä eli perusemootioita. Kompleksisempi emootioiden ymmärtäminen kehittyy vasta hiljalleen kouluiässä. Näitä emootioita voivat olla esimerkiksi syyllisyys ja häpeä, joiden ymmärtäminen vaatii jo sosiaalisten sääntöjen tunnistamista sekä kykyä tunnistaa näistä säännöistä poikkeamista. (Lyytinen ym. 1995, 192.)

Kouluiässä lapsi alkaa myös ajatella muiden tarpeita sekä tunteita eli empatiakyvyn kehittyminen käynnistyy. Oppituokioissamme on mahdollisuus vahvistaa oppilaiden emotionaalista kasvua lähetystyöstä kertovilla kuvauksilla. Kertomusten avulla oppilaat voivat eläytyä lähetyskohteittemme samanikäisten lasten maailmaan. On kuitenkin pyrittävä välttämään syyllisen olotilan syntymistä lapselle. Tarkoituksenamme on osoittaa lapselle tämän oikeus nauttia omista hyvistä kasvu- ja elinoloistaan. Osaltamme haluamme avartaa myös lasten käsityksiä lähetystyön tarpeellisuudesta.

Piaget'n mukaan lapsi on seitsemän ja kahdeksan vuoden iässä tullut ajattelun tasolla tietoiseksi sääntöjen olemassaolosta. Säännöt lapsi on pienestä pitäen sisäistänyt ja omaksunut ympäristöstään jäljittelemällä. Tässä ikävaiheessa lapsi on erityisen tarkka säännöistä, mutta ei kuitenkaan pysty yleistämään sääntöjä eri tilanteisiin. Lapsi ei myöskään pysty itse noudattamaan sääntöjä, vaikka pitääkin niitä ehdottomina. Säännöt ovat tälle aikuisten asettamia kieltoja ja normeja, joita pidetään absoluuttisina velvollisuuksina. Sääntöjen rikkominen aiheuttaa lapselle syyllisyyden ja pelon tunteita. Piaget katsoo lapsen eettisen ja moraalisen tajun liittyvän sääntöjen noudattamiseen. Säännöt ovat lapselle ehdottomia velvollisuuksia, jolloin niiden rikkominen on eettisesti väärin. Sääntöjen noudattaminen on puolestaan eettisesti oikeaa ja hyvää. Piaget väittää myös, että säännöt ja lait eivät ole lapsen elämässä moraalin perustana, vaan se on kunnioitus, jota lapsi tuntee sääntöjen antajaa kohtaan. Piaget'n mukaan moraaliperustana on lapsen ja tämän vanhempien ja yleensäkin aikuisten maailman väliseen kunnioitukseen. (Piaget 1988, 80–82.)

Lawrence Kohlberg on puolestaan kehittänyt Piaget'n ajatuksien pohjalta oman teorian moraaliperustan kehitysvaiheista. Kohlbergin moraaliteoriassa yksilöillä on isoja eroja, jolloin he siirtyvät kehitysvaiheesta toiseen. Ensimmäisessä kehitysvaiheessa

Kohlberg katsoo lapsen moraalin olevan riippuvainen tottelemisesta ja rangaistuksesta eli totteleminen tapahtuu rangaistuksen pelosta. Toisessa vaiheessa yksilö pyrkii tyydyttämään omat tarpeensa ja halunsa huomioiden kuitenkin toiset yksilöt. Kolmannessa vaiheessa yksilö huomioi jo toiminnankin taustalla olevat pyrkimykset ja moraaliset teot tähtäävät yhteiseen hyvinvointiin. Neljännessä vaiheessa ihminen haluaa tehdä velvollisuutensa ja olla lainkuuliainen. Neljäs vaihe kuuluukin yksilöllä aikuisikään. Kohlbergin moraalikehityksen viidennessä ja kuudennessa kehitysvaiheessa moraalikehitys laajenee sekä kypsyy saavuttaen korkeimman tason, jossa universaaliset eettiset periaatteet perustuvat rakkauteen ja oikeudenmukaisuuteen. Jeesuksen rakkaudenoppi ja moraaliksi katsotaan olevan viimeisellä tasolla. (Tamm 2002, 108–111.)

Kaiken kaikkiaan lapsen moraalikäsitys on aluksi hyvin sovinnainen ja yksiselitteinen. Myöhemmin lapsi alkaa kyseenalaistaa sovinnaisia käsityksiä oman lisääntyvän loogisen ajattelunsa avulla ja siirtyy sovinnaisesta rationaalisempaan käsitykseen. (Rödstam 1992, 48–51.) Lapsen moraalikehityksen huomioiminen ja tunnistaminen on tärkeää, kun suunnitellaan oppitunnilla käytettäväksi esimerkiksi kuvailevaa ja tunteisiin vetoavaa kerrontaa. On kyettävä tiedostamaan, kykeneekö lapsi eläytymään toisen ihmisen kokemuksiin ja tunteisiin. Moraalin ja empatian kehityksen tason tiedostaminen vaikuttaa myös siihen, kuinka intensiivistä tunnelatausta kerronnassa voidaan eri-ikäisten lasten kanssa hyödyntää.

3.2 Lapsi yhdeksän- kymmenen vuoden iässä

Latenssivaihetta elävä 9- 10-vuotias lapsi on yleensä tasapainoinen ja aktiivisesti kiinnostunut monista asioista. Joillakin yksilöillä saattaa ilmestyä jo tässä ikävaiheessa esimurrosien merkkejä, kuten uhmakkuutta. Tässä iässä lapsi on jo sopeu-

tunut koulunkäyntiin ja elämä on täynnä seikkailuja. Koulu ja kaveripiiri harrastuksineen ovat jo hyvin tärkeitä. Kavereiden kanssa hankitut kokemukset herättelevät tunnon omasta itsenäisyydestä ja erillisyydestä (Dunderfelt 1996, 75). Lisääntyneestä itsenäisyydestään huolimatta tämän ikäinen lapsi on riippuvainen vanhemmistaan. Lapselle on tärkeää vanhempien hänelle antama aika ja turva sekä erityisesti hyväksyntä, mikä vahvistaa lapsen itsetuntoa. Lisäksi lapselle on tärkeää perheen ulkopuolisten aikuisten antama aika ja huomio sekä hyväksyntä, jota pääsemme oppituokioissamme antamaan.

Ikävuosien 9- 10 välillä tapahtuu lapsen yksilöllisyyden vahvistumista. Lapsi alkaa kokea itsensä entistä paremmin yksilölliseksi ihmiseksi ja haluaa ilmaista voimakkaasti omat mielipiteensä ja oikeutensa. Kriittisyys ympärillä oleviin asioihin ja henkilöihin lisääntyy, kuin myös itseä kohtaan.(Dunderfelt 1996, 75.) Tämän ikäisten lasten tyypillisiin piirteisiin kuuluvan kriittisyyden tiedostaminen helpottaa opetustilanteissa ymmärtämään lasten negatiivista ja tarkastelevaa asennetta. Lasten kriittisen tarkastelun kautta voi syntyä vuorovaikutuksellisia ja hedelmällisiä keskusteluja.

Leikki on tämän ikäisille edelleen tärkeää, minkä vuoksi sille tulisi koulun sekä harrastusten ohella jäädä aikaa. Nykyään löytyy lapsia, jotka eivät valitettavasti osaa leikkiä. Lisäksi koululaiset mieltävät nopeasti leikin kuuluvan pikkulapsille.(Jarasto & Sinervo 1998, 191–192.) Siksi aikuisten tulisi puhua leikin puolesta sekä opastaa ja mahdollistaa lasten leikkiin ryhtyminen. Leikki kehittää lapsen sosiaalista pätevyyttä ja antaa lapselle kokemuksia yhteistoiminnasta(Aaltonen ym.2002, 215). Lapselle leikkiminen on luontaista ja motivoivaa, jolloin se toimii myös hyvin motivoivana tekijänä oppimiselle. Leikkiä käytetäänkin paljon opettamisen apuvälineenä.(Aaltonen ym.2002, 218.) Opinnäytetyömme lähetyskasvatuksen kaikki opetustuokiot on pohjattu leikkien ja toimintojen sekä mieli-

kuvituksen käyttämisen ympärille. Näin tuemme ja hyödynnämme lapselle tärkeää leikkiä. Liikunnalliset pelit puolestaan kehittävät lapsen motorisia taitoja ja lapsi rakastaa liikkumista (Aaltonen ym.2002, 213). Oppituokioidemme leikki-toiminnoissa hyödynnetäänkin juuri lapsen halua liikkua.

3.2.1 Ajattelun kehitys

Jean Piaget'n määrittelemässä konkreettisten operaatioiden vaiheessa elävän lapsen oma sisäinen maailma vahvistuu tämän konkretisoituvan ajattelun myötä, kun järki alkaa ohjata todellisuuden rakentumista (Piaget 1988, 65–72). Lapselle uusien asioiden ymmärtämistä voidaan helpottaa konkreettisten esimerkkien ja käytännön toimintojen kautta. Lapsi saattaa jo oivaltaa joitakin abstrakteja ilmaisuja. Tästä huolimatta on kuitenkin hyvä vielä välttää abstrakteja käsitteitä kerronnassa, jonka huomioimme oppituokioissamme. Yllä perustelluista syistä tämän ikäluokan kanssa oppituntimme pohjautuu yhteiselle tekemiselle ja konkreettiselle havainnoimiselle.

Lapsen ajattelun konkreettisuus näkyy esimerkiksi hänen käsityksessään säännöistä. Hänen on vaikea ymmärtää sanojen ja tekojen ristiriitaa. Lapsi on kuitenkin jo kykenevä kuuntelemaan ja soveltamaan sekä vertailemaan eri näkökulmia että ehdotuksia. (Piaget 1988, 80–82.) Oppituntia tämän ikäisille ohjatessa tulee toiminnoissa menetelmät ja säännöt olla selkeät sekä oikeudenmukaiset ja pitävät, jotta lapsen ei tarvitse kiinnittää huomiotaan sääntöjen pitävyyteen.

3.2.2 Tunne- elämän ja moraalin kehitys

Lisääntyneiden sosiaalisten kanssakäymisten tuloksena lapsi pystyy yhdeksän - kymmenen vuoden iässä aiempaa paremmin ymmärtämään ja huomioimaan toisten tunteita, ajatuksia ja tarpeita. Omien tunteiden hallitseminenkin on helpompaa kuin ensimmäisinä kouluvuosina. Lisäksi aikaisemmille ikävuosille tyypillinen itsekeskeisyys vähenee ja lapsen empatiakyky on kehittyneempää. (Piaget 1977, 125.)

Piaget katsoo kymmenenvuotiaan jo tiedostavan sääntöjen olevan sopimuksia ja käytöstapoja, joilla säädellään ihmisten välisiä kanssakäymisiä. Säännöt perustuvat molemminpuoliseen kunnioittamiseen ja niiden avulla turvataan inhimilliset arvot. (Piaget 1988, 80–82.) Tämän oivaltamisen myötä lapsen moraalit muuttuu henkilökohtaisemmaksi. Piaget näkee lapsen kohtaavan myös ristiriitaa, kun tämä huomaa, että sääntöjä voi sopia ja muuttaa. (Tamm 2002, 100–101.)

3.3 Lapsi yhdentoista ja kahdentoista vuoden iässä

Alakoulun viimeisillä luokilla 11- 12-vuotiailla lapsilla alkaa jo näkyä fyysisiä ja psyykkisiä esimurrosiän merkkejä. Esipuberteetti on välivaihe astuttaessa lapsuudesta itse puberteettiin, joka johdattaa aikuisuuteen. Latenssivaiheesta esipuberteettiin siirtyminen tapahtuu nykyajan lapsilla tavallista aiemmin. (Rödström 1992, 29.) Kuitenkin tämän ikäisissä lapsissa voi esiintyä suuriakin kehityseroja, niin fyysisellä kuin psyykkisellä puolella. Lasten yksilöllisen kehityksen erot näkyvät selvästi. Toinen lapsi vielä leikkii, toisen mielenkiinnon ollessa jo ulkonäössä ja ensi-ihastuksen ympärillä. (Jarasto & Sinervo 1998, 47.) Oppituntituokioiden suunnittelun kannalta tämä asia on syytä huomioida. Sillä lasten mielenkiinnon

erilaisuus antaa haastetta oppitunnin tehtävien valinnalle ja lasten aiheeseen motivoinnille.

Lapsi on 11- 12-vuoden iässä aktiivinen ja monista asioista kiinnostunut. Esi-rosiän tunnekuohut saattavat näkyä lapsen käyttäytymisessä. Vaikka lapsi on tasainen ja itsenäinen, hän tarvitsee aikuisen ohjausta ja rajoja sekä kaipaa välillä turvallista syliä. Itsenäistymisyrityksiä harjoitteleva lapsi saattaa ajoittain uhmata sääntöjä ja rajoja. Näin tehdessään hän kokeilee vanhempien ja kasvattajien kärsivällisyyttä sekä jämäkkyyttä asetettuja sääntöjä kohtaan. Lapsen kokeillessa rajojaan, on aikuisen syytä olla tilanteessa tiukkana. Itsenäistyessään lapsi pyrkii myös irtautumaan vanhemmistaan, mikä saattaa näkyä muun muassa vanhempien ja aikuisten arvojen sekä elämäntapojen aliarvioimisena. Itsenäistyessään lapsi usein myös samaistuu samanikäisiin, kuin myös idoleihinsa. (Jarasto & Sinervo 1998, 51.) Nämä yllämainitut tekijät on hyvä tiedostaa esipuberteetti-ikäisten kanssa työskennellessä. Näin ohjaajalle ei tule yllätyksenä esipuberteettia elävän hangoitteleva käytös ja arvostelevat kommentit.

Alkavan murrosiän kynnyksellä fyysiset muutokset hämmentävät joitakin nuoria ja saattavat aiheuttaa tälle sopeutumisvaikeuksia omaan nopeasti muuttunutta ulkonäköä kohtaan. Lasta saattaa jopa ahdistaa aikuisten tapa taivastella sekä ihastella lapsen kasvua ja kehittymistä. Varsinkin tytöt voivat herkästi loukkaantua kohteliaisuudeksi tarkoitetuista ulkonäköön kohdistuvista kommentteista. (Jarasto & Sinervo 1998, 54.) Esipuberteetti-ikäisten kanssa on ulkonäköön liittyviä ilmaisuja syytä käyttää harkiten.

3.3.1 Ajattelun kehitys

Yhdentoista iän ylityksen jälkeen alkaa lapsi vapautua konkreettisesta ajattelusta ja siirtyy Piaget`n mukaan muodollisten operaatioiden vaiheeseen. Tässä vaiheessa lapsi alkaa ymmärtää abstraktikäsitteitä eli ajattelu ei ole enää sidoksissa havaintoihin. Lapsi kykenee vertailemaan ja yhdistelemään tietokokonaisuuksia aiempaa paremmin. (Piaget 1977, 126- 128, 131, 145.) Myös uskonnolliset ja filosofiset asiat alkavat kiinnostaa lasta enemmän. Piaget`n mukaan lapsi kehittyy persoonana voimakkaasti muodollisten operaatioiden vaiheessa. (Aaltonen ym. 2002, 140.)

3.3.2 Tunne- elämän ja moraalin kehitys

Esipuberteetti-ikäisen lapsen tunne-elämä on vaihtelevaa. Lapsen on vaikea ymmärtää omia tuntemuksiaan, mikä luo epävarmuuden ja jopa pelokkuuden tunnetta. Esipuberteetissa lapsi käyttäytyy ajoittain minäkeskeisesti ja on epävarma itsestään. (Jarasto & Sinervo 1998, 58.)

Piaget väittää kaksitoistavuotiaan lapsen moraalin muovautuneen sisäiseksi tunteeksi. Samoin vastuu muuttuu velvollisuudeksi, kun se aiemmin on ollut persoonatonta. (Tamm 2002, 101.) Esipuberteetti-ikäinen osaa samaistua toisten tuntemuksiin sekä huomioida oman toimintansa vaikutukset muihin yksilöihin. Kasvatus- ja ihmissuhteet vaikuttavat empatian ja moraalin kehittymiseen. Toisinaan kuitenkin yksilön temperamentti vaikuttaa käyttäytymiseen voimakkaasti ja vaikeuttaa näin sosiaalista käyttäytymistä. Toinen lapsi voi olla pienestä pitäen tunnekehitykseltään herkkä huomioimaan ja vaistoamaan toisten tunteita, kun toinen taas ei opi huomioimaan muita kovankaan koulutuksen tuloksena.

Jotta lapselle kehittyisi empatiakyky, tulee tämän itsensä saada empatiaa osakseen. (Aaltonen ym. 2002, 167–168.) Ohjaajina opetustuokiossamme pyrimme osoittamaan ja antamaan lapsille empatiaa. Lisäksi opetuksessamme kasvatamme lasten empatiakykyä kertomuksilla sekä todellisilla vertauksilla.

4 LAPSEN USKONNOLLISEN MAAILMAN TIEDOSTAMINEN JA SEN VAIKUTUKSET OPETUSSUUNNITELMIIMME

Kristillistä lähetystyötä tehdessä, samoin kuin uskonnollista opetusta annettaessa, on hyvä tiedostaa lapsen jumalakäsitys. Jumalakäsitys on monimutkainen asia, joka sisältää ajatuksia, tunteita ja mielikuvia sekä käyttäytymistä kuvaavia tekijöitä. Jumalakäsityksellä tarkoitetaan ihmisen tietoja ja kokemuksia Jumalasta, ja ne vaihtelevat ihmisen iän sekä tilanteiden mukana. (Tamm 2002, 10.) Opinnäytetyömme lähetyskasvatuksen oppitunneilla meitä palvelee pohjatiedot lapsen uskonnollisen maailman kehityksestä.

4.1 Lapsen jumalakäsitys

Psykoanalyttinen ja kognitiivinen koulukunta ovat tutkineet laajasti lapsen jumalakäsityksiä. Psykoanalyttisen koulukunnan tutkijoiden mukaan lapsen käsitykset sekä tunteet Jumalaa kohtaan pohjautuvat tämän vauvaiän kokemuksiin omista vanhemmistaan. Kognitiivisen koulukunnan edustajat puolestaan tutkivat, miten lapset kuvailevat Jumalan ja mitä he ajattelevat Jumalasta, eli kognitiivisessa koulukunnassa painopiste on tunteiden sijasta älyllisellä puolella. (Tamm 2002, 10.)

4.1.1 Lapsen jumalakäsitys psykoanalyttisen näkemyksen mukaan

Psykoanalyysin perustaja Freud uskoo ihmisen muovaavan jumalakäsityksensä niistä tunteista, tarpeista ja toiveista, joita tällä on omaa isäänsä kohtaan. Freudin

mukaan ihminen luo käsityksen Jumalasta selvitäkseen elämän vaikeuksista ja tullakseen toimeen sen avuttomuuden kanssa, jota ihminen tuntee elämän, kuoleman ja kärsimyksien edessä. Jumala on Freudin maailmassa ihannoitu kuva vanhemmasta- isästä. Tuon kuvan tunnepitoisuus ruokkii ihmisen turvallisuuden tunnetta sekä uskoa. (Freud 1981 , 551-552.)

Erikson puolestaan katsoo ihmisen ensimmäisten rakkauden ja huolenpidon kokemusten luovan perustan tämän jumalakäsitykselle. Erikson näkee molempien vanhempien vaikuttavan lapsen, ja myöhemmin aikuisena ollessaan, tämän persoonalliseen jumalakäsitykseen. (Tamm 2002, 12–13.)

Ana- Maria Rizzuton mukaan lapsen jumalakäsitys muovautuu monta kertaa kehityksensä aikana. Osat niistä ominaisuuksista, jotka lapsi on jumalakuvaansa vanhemmiltaan saanut, tulevat säilymään toiset lapsi tukahduttaa. Tällä tavoin lapsi jatkuvasti luo ja hioo jumalakuvaansa. Jatkuvan työstämisen tuloksena jumalakäsitys muuttuu hengellisemmäksi. Jumalakäsityksen muovaaminen ei tapahdu kivutta. Aina kun lapsi huomaa, että Jumala ei olekaan sellainen, kuin tämä luuli, syntyy uskonkriisi. Lapsi joutuu jälleen muokkaamaan jumalakäsitystään ja samalla itseään. Uuden tiedon omaksumisen ja vanhan tiedon hylkäämisen edessä lapsi voi tuntea pelon ja ahdistuksen tunteita. (Tamm 2002, 13.)

Psykoanalyttisten näkemysten mukaan äiti edustaa lapselle turvallisuutta ja rakkauden lähdeä. Isä puolestaan edustaa lakia ja järjestystä sekä oikeudenmukaisuutta ja vastuullista huolehtijaa. Isäkuvasta kehittyy lapsen jumalakuvan isällinen puoli. Jumala on sääntöjen asettaja, oikeudenmukainen, voimakas ja suojan antaja. Jos lapsen isäsuhde on ollut rakastava ja lapsi on selviytynyt kehityskriiseistään, muovautuu tälle rakastava jumalakuva. Puolestaan huono isäsuhde saa aikaan toisenlaisen jumalakuvan. Jumalasta saattaa tulla lapselle

ankara, kaikkinäkevä ja alituisesti valvova silmä. Jumalakuva muovautuu rakastavaisemmaksi, hyväksytyimmäksi ja anteeksiantavaisemmaksi, jos äitikuva hallitsee lapsen jumalakuva. Jotta lapsen jumalakuva kehittyisi tasapainoiseksi ja kypsäksi, tulisi äiti- ja isäkuvan täydentää sekä tasapainottaa toisiaan. (Tamm 2002, 20–23.)

Rizzuton mukaan lapsen jumalakuvan kehittymiseen vaikuttaa myös ympäristö. Vanhemmat siirtävät tiedostamatta ja tietoisesti omat käsityksensä Jumalasta lapsilleen. Lapsi kuulee ympäriltään tiedotusvälineistä ja muilta aikuisilta ajatuksia Jumalasta, jotka omalta osaltaan muokkaavat lapsen jumalakäsitystä. Lapsen osallistuminen kirkon opetukseen, johon kuuluvat hartaushetket ja tietyt rituaalit, saavat aikaan lapselle tunnepohjaisia kokemuksia tiedollisen jumalakäsityksen rinnalle. Kouluiässä lapsi saa puolestaan kosketuksen institutionaaliseen uskuntoon. Kaikki edellä kuvatut tekijät irrottavat lapsen jumalakäsitystä vanhempien kuvasta. Lapsen älyllinen kehitys auttaa tätä muokkaamaan jumalakuvaansa eksistentiaalisemmaksi ja jumalakuva saa omia luonteenomaisia piirteitä. Rizzuto katsoo jumalakuvan muotoutuvan myös murrosiässä ja aikuisiässä suurien elämänmuutosten edessä, kuten esimerkiksi sairauden, avioliiton ja lapsen syntymän edessä. (Tamm 2002. 24–27.)

4.1.2 Lapsen jumalakäsitys kognitiivisen näkemyksen mukaan

Kognitiivisen koulukunnan piirissä jumalakäsitystä on tutkittu muun muassa testaamalla lasten ajatuksia Jumalasta, kuin myös heidän kykyään ilmaista sanoin ja kuvin jumalakuvaansa. Uskontopsykologi Ernest Harms käytti tutkimuksissaan piirtämistä ja vakuuttui siitä, että lapset pystyvät kuvien avulla ilmaisemaan Jumalaan liittyviä kokemuksiaan ja tunteitaan. Harms katsoi esikoululaisten

piirtävän Jumalan lähes aina ihmisen kaltaiseksi Luojaksi. Puolestaan uskonnollisen taustan omaavat lapset piirsivät Jumalan raamatullisemmin, kun taas maallisemman taustan omaavat lapset eivät osanneet hahmottaa Jumalalle raamatullista taustaa lainkaan. Harmsin tutkimusten mukaan suurimmalle osalle esikouluikäisistä Jumala on antropomorfinen ja täysin transsendentaalinen eli ihmisen kaltainen ja yksilön tietokyvyn ulkopuolella. Toisille lapsille jumalakuva saattaa olla jopa panteistinen. (Tamm 2002, 27–28, 32–34.)

Harmsin toinen jumalakäsityksen kehitysvaihe alkaa seitsemänvuotiaana ja yltää kolmeentoista ikävuoteen asti. Tässä kehitysvaiheessa lapsen jumalakuvassa näkyy realistisuuden pohjautuva ajattelu. Harmsin mielestä lapset näyttävät näinä vuosina ratkaisevan sen, mitä he tekevät uskonnollisille ajatuksilleen, jotka eivät enää ole uskottavia siinä sadunomaisessa kehyksessään, jossa ne olivat aikaisempina vuosina. Koulussa lapsi saa kosketuksen uskontoon teologiselta puolelta. Tätä saamaansa teologista tietoa lapsi puntaroi kirkon rituaalien kautta syntyneiden kokemuksiensa ja tunteidensa pohjalta. Kouluikäisillä Jumalaa esittävät piirustukset täydentyvät Harmsin mukaan uskonnollisella symboliikalla. Jumala ja tämän avustajat kuvataan vartijoina, ylimaallisina ihmisenkaltaisina hahmoina, jotka symboloivat totuutta, oikeudenmukaisuutta sekä armeliaisuutta. Sadunomainen loisto on kadonnut koululaisen jumalakuvaa esittävistä piirustuksista. Murrosikää ja sen jälkeistä aikaa Harms nimittää yksilölliseksi jumalakuvan kehitysvaiheeksi. (Tamm 2002, 36–38.)

Piaget on tutkinut lapsen jumalakuvan kehitystä sanallisin menetelmin. Piaget'n mielestä lapsen tiedonhalusta ja ihmettelystä kasvaa vähitellen ajatus Jumalasta. Kun lapsi kyselee maailmasta sekä ilmiöistä ja saa näiden kysymysten yhteydessä tietoa Jumalasta, alkaa lapsen kuva Jumalasta muovautua hiljalleen. Piaget katsoo lapsen jumalakuvan muotoutuvan niiden kokemusten pohjalta, joita lapsella on

omista vanhemmistaan. Lapsi pitää Jumalaa ja vanhempiaan samanarvoisina, mahtavina, kaiken tietävinä ja oikeudenmukaisina. (Tamm 2002, 43.)

Kouluiässä, noin seitsemänvuotiaana, Piaget kokee lapsen saavuttavan kyvyn erottaa toisistaan sisäisen ajattelumaailman ja ulkoisen todellisuuden. Lapsi tajuaa, että luontoa ei ohjaa samat periaatteet kuin ihmisten sosiaalista maailmaa eivätkä vanhemmatkaan ole kaikkivoipia. Tässä vaiheessa lapsi kokee kehityskriisin, jossa lapsen uskonnollisessa ajattelussa ja tunteissa tapahtuu muutoksia. Tottelevaisuus, kunnioitus ja rakkaus, joita lapsi tuntee vanhempiaan kohtaan, siirtyy nyt Jumalaan. Prosessi etenee hitaasti ja tieteelliset tosiasiat koulun biologian sekä maantiedon tunneilta tunkeutuvat lapsen ajatusmaailmaan. Hänen asennoitumisensa maailmaa kohtaan muuttuu. Tieto aiheuttaa lapselle epävarmuutta, pelkoja ja ristiriitoja. Tässä vaiheessa lapsi ei ole vielä kyennyt oivaltaamaan Luojan ja luomistyön välistä konfliktia. Myös monet moraaliseettiset kysymykset hämmentävät lasta ja maailman epäoikeudenmukaisuus horjuttaa lapsen uskoa. (Tamm 2002, 44–46.)

Vanhempien, koulun ja uskonnollisten kasvattajien tehtävänä on auttaa lasta yhdistämään uskonnollinen ajattelu tieteelliseen ja loogiseen ajatteluun ja näin yhdistämään nämä kaksi maailmantulkintaa toisiinsa. Tällöin lapsi voi nähdä olemassaolon luonnontieteellisenä ilmiönä, jolla on uskonnollinen merkitys. Näin kouluvuosien kuluessa lapsen jumalakuva on muodostunut ihmisenkaltaisesta jumalakuvasta maailmaa ohjaavien tieteiden ja lainalaisuuksien luojaksi. (Tamm 2002, 46–47.)

4.2 Lapsen rukouskäsitys

Lähetyskasvatuksen oppitunnit tulemme päättämään jokaisen luokkaryhmän kohdalla rukoukseen lähetystyön puolesta. Rukouksen avulla jokainen lapsi pääsee toteuttamaan käytännössä lähetystyötä. Rukoileminen on osa uskonnollisuutta ja kuuluu osana kristilliseen elämään ja siten lähetystyöhön. Lapsi käsittää kuitenkin eri ikäkausina rukouksen eri tavalla, ja onkin mielenkiintoista tiedostaa opinnäytetyömme oppituntien kannalta lapsen ikävaiheiden erilaiset käsitykset rukouksesta.

Lapsi omaa esikouluikänsä asti heikon käsityksen rukoilemisesta. Rukous on ikään kuin rituaali, jota tehdään jonkun toiveesta, esimerkiksi vanhempien tai Jumalan tahdosta. Lapsi ei osaa selittää, miksi hän rukoilee, tai mitä rukous on. Sen lapsi tiedostaa, että rukous liittyy Jumalaan. (Tamm, 2002, 73.)

Englantilaisen uskontopedagogin Ronald Goldmanin tutkimusten mukaan kuudesta seitsemään -vuotiaille lapsille on tavallista pyytää rukouksissaan materialistisia asioita. Goldman kokee tutkimustensa pohjalta lapsen yhdeksän vuoden ikään asti saavansa rukouksiinsa vastauksen välittömästi myös materiaalisella tavalla. Puolestaan 9-12-vuotias kokee saavansa rukouksiinsa vastauksen epäsuoriakin kanavia pitkin. (Tamminen 1991, 210–211.)

Goldmanin tutkimusten mukaan 7-9-vuotias ymmärtää osoittavansa rukouksensa Jumalalle ja käyttää siihen sanoja. Lisäksi tämän ikäisen rukous on konkreettista ja rukouksia hallitsevat pyyntörukoukset. Puolestaan 9-10-vuotiaalla rukoukset ovat kehittyneet jo tunnustuksellisiksi. Kaksitoistavuotiaasta ylöspäin lapsi käsittää rukouksen yhteydeksi Jumalaan ja se perustuu uskoon. Lisäksi tämä kykenee jo

pyytämään rukouksissaan anteeksiantamusta synneilleen. (Tamminen 1991, 210 - 211, 223.)

Altruistisilla rukouksilla tarkoitetaan rukouksia, joissa rukoillaan toisen puolesta. Goldmanin mukaan alle kymmenenvuotias lapsi rukoilee ensimmäiseksi omien läheistensä, lähinnä vanhempiensa puolesta. Vasta kymmenen ja kahdentoista iän vaiheilla, kun lapsen ajattelu avartuu ja tunne-elämä rikastuu, tämä kykenee eläytymään toisen ihmisen osaan. (Tamm 2002, 82.) Näin ollen lähetystuntiemme päätösrukouksien yhteydessä, vasta kolmannesta luokasta ylöspäin olevat lapset kykenevät rukoilemaan altruistisesti. Sen lisäksi kyseisessä iässä olevat oppilaat oivaltavat, että he voivat antaa oman panoksensa lähetystyöhön, rukoilemalla maailman nälkää näkevien ja köyhien sekä kärsivien ihmisten puolesta.

5 OPETTAMISEN JA OPPIMISEN HUOMIOIMINEN OPETUSSUUNNITELMISSAMME

Oppimisen kautta sopeudumme maailmaan sekä saamme keinoja elämänhallintaamme (Rauste Von-Wright, Von-Wright & Soini 2003, 51). Näitä edellä mainittuja tekijöitä lähetyskasvatustuntimme tulevat lapsille antamaan. Oppimisprosessi itsessään on aina tilannesidonnainen eli oppiminen on sidoksissa siihen toimintaan ja kulttuuriin sekä oppimistilanteisiin ja -ympäristöön, jossa tietoa opitaan ja käytetään. (Rauste Von-Wright ym. 2003, 54–56.) Lähetysoppitunteja suunnitellessamme huomioimme tilannesidonnaisuuden ja sen vaikutukset oppimisprosessiin. Pyrimme rekvisiitan ja ympäristön avulla tukemaan lapsille opetettavaa tietoa.

Se miten opitaan, on nykyään noussut opetuksessa tärkeämmälle sijalle. Opettaja ei enää ole opetustilanteessa opetuksen keskeinen tekijä, vaan oppija itse. Nykyään mietitään, miten oppilas omaksuu, ymmärtää ja käyttää saamaansa tietoa. Opetus on muuttunut vuorovaikutteisemmaksi. (Koro 1994, 116.) Lähetysoppitunneissamme hyödynnämmekin vuorovaikutusta lasten kanssa. Nämä joutuvat myös itse hankkimaan tietoja sekä hyödyntämään niitä toimintaosuuksissa. Näin lapsi nousee oppijana keskeiseen asemaan aktiivisena tiedonhankkijana ja käyttäjänä.

Ohjatessa lasta oppimiseen on tärkeää herättää hänessä myönteinen asenne oppimista kohtaan. Lapselle kehittyy halu oppia uutta, kun hän kokee mielihyvää uuden tiedon omaksumisesta. Lapsella on luontaisesti voimakas vietti oppimistilanteisiin. Lapsi kykenee oppimaan myös tilanteista, joissa ei ole mitään erityistä

ulkoista painetta kehittyä, saada muuta palautetta tai palkintoa, kuin pelkkä tyydytys. (Bransford, Brown & Rodney 2000, 121–122.)

Toni Dunderfelt kirjoittaa 7- 12-vuotiaan lapsen tietoisuuden olevan kuvien ja tunnelmien kyllästyttämää, joka hiljalleen kehittyä käsitteellisemmän ajattelun muovautumisen myötä. Tässä ikävaiheessa tunne- ja eläytymiskokemukset kehittävät lapsen sisäistä maailmaa. Dunderfelt katsoo liian älyllisen opetusaineiston osittain riistävän lapselta unenkaltaisen ikävaiheen ajan. Tällöin saattaa lapsen tunteiden ja tahdon maailma jäädä epäkypsäksi, mikä on puolestaan lapselle haitallista. Tämä taasen voi myöhemmällä iällä näkyä muun muassa ajattelutoiminnan pinnallisuutena, kuin myös vajavaisena persoonallisuuskehityksenä. Näin ollen lapsen kuvallista ja elämyksellistä tietoisuutta tulisi vaalia hyvin pitkään. (Dunderfelt 1996, 74.) Oppituokioissamme hyödynnämme lähetysaiheisten kuvien kautta syntyvää elämyksellisyyttä. Lähetysaiheisten materiaalien avulla pystymme luomaan lasten silmien eteen todentuntuisen kuvan kyseisen lähetyskohteen kulttuurista. Lähetyskasvatuksen tiedollisessa osuudessa huomioimme puolestaan, millaista tietoa lapsen tarvitsee lähetyskohteesta saada ja millainen tieto lasta voisi kiinnostaa.

5.1 Oppimisympäristö

Oppimisympäristö on oppimista edistävä tila, joka rakentuu sosiaalisesta, fyysisestä, teknisestä ja didaktisista tekijöistä (Aho 2002, 27–33). Opinnäytetyömme lähetyskasvatus oppituokioita toteuttaessamme pyrimme muokkaamaan oppimisympäristön mahdollisimman käyttökelpoiseksi. Tilassa tulee pystyä suorittamaan tehtäviä ja leikkejä. Lisäksi pyrimme poistamaan tilasta ylimääräiset lasten huomiota herättävät tekijät.

5.2 Oppimismotivaatio

Motivaatiolla tarkoitetaan niitä tekijöitä, jotka laukaisevat ihmisessä tavoitteellisen toiminnan. Motivaatio myös määrää, millä vireystasolla yksilö toimii. Osa yksilön motiiveista on tietoisia ja osa tiedostamattomia. (Vuorinen 2005, 12,16.) Lapsella on luontainen kiinnostus koulunkäyntiin ja sen mukana tuomaan opetukseen, että uuden oppimiseen, mikä jo itsessään toimii tälle motivoivana tekijänä. Tämä yllä mainittu luontainen kiinnostus on meidän hyvä tiedostaa oppitukioidemme motivoinnin kannalta.

Lapsilla on myös luontainen innostus tutkimiseen ja onnistumisen tavoitteeluun (Bransford ym. 2000, 122). Tätä luontaista innostumista tulemme opetuksissamme hyödyntämään. Innostuminen toimii lapsella motivoivana tekijänä opetukselle ja tehtävistä suoriutumiselle. Opetuksen tulisi vastata lapsen kehitystasoa ja tehtävien olla riittävän haastavia, jotta motivaatio pysyisi lapsella tehtävän alusta loppuun asti.

5.3 Oppimistyylit

Me ihmiset olemme kaikki erilaisia, joten jokainen ihminen oppijan roolissa omaa myös oman tapansa oppia. Oppimistyyllillä tarkoitetaan yksilön tapaa hankkia ja käsitellä saamaansa tietoa. Oppimistyylit muuttuvat elinympäristön ja kulttuurin sekä elämänkaaren myötä. Tyyleistä kognitiiviset tyylit kehittyvät varhaisemmin kuin tiedonhankinnan tyylit. Tietoa hankitaan pääsääntöisesti aistien välityksellä, konkreettisen toiminnan ja kokemusten kautta. Yksilön saamista tosiasioista muodostuu tietojärjestelmiä, joiden varassa tämä pääättelee, mikä on totta ja järjen mukaista. Tätä induktiivisesti lisääntyvää tiedonhankintaa kutsutaan empiriseksi

tiedon hankinnaksi. Rationaaliseksi tiedon hankinnaksi katsotaan puolestaan ajattelun ja järkeilyn kautta muodostettu tieto. Kolmanneksi tiedonhankintatavaksi katsotaan intuitiivinen tiedonhankintatapa. (Leino & Leino 1990, 15–16, 38, 64.)

Oppimisen kannalta tärkeitä kanavia ovat aistikanavat, joita ovat visuaalinen, auditiivinen ja kinesteettinen aistikanava. Monet oppimistyyliä muovautuvat juuri tietyn aistin kautta. Visuaalisesti suuntautunut oppii parhaiten näkemällä ja katselemalla, kun taas auditiivisesti suuntautunut oppii kuuloaistinsa välityksellä ja kinesteettinen kokemusten kautta. (Vuorinen 2005, 47.) Opinnäytetyömme lapsille suunnatuissa toiminnoissa olemme pyrkineet huomioimaan erilaiset oppimistyyliä. Toiminnot vaativat eri aistien käyttöä, kuten maku-, haju-, kuulo- ja näkö-, sekä tuntoaisteja. Monipuolisella aistien ärsytyksellä pyritään huomioimaan jokaisen yksilöllinen tapa oppia aistien kautta. Samalla mahdollistetaan jokaisen kyky oppia ja muistaa lähetyskasvatustunnista jokin pieni aistin kautta mieleen painunut yksityiskohta.

5.4 Seitsemän- kahdeksanvuotiaille soveltuvia opetusmenetelmiä

Kertomusten ja satujen kautta lapselle on mahdollista opettaa elämäntapoja ja vaikuttaa näin lapsen moraalisten ja eettisten näkökulmien kehittymiseen. Saduissa ihmisten nykypäivän ongelmat on muutettu satuhahmojen välisiksi ristiriidoiksi, jotka opettavaisten käänteiden jälkeen onnistuneesti ratkeavat. Lapset ymmärtävät satujen merkitykset ja voivat näin löytää ratkaisuja omiin ongelmiinsa. Sadut antavat myös erilaisia virikkeitä ja vaikuttavat lapsen kognitiiviseen kehitykseen. Kertomuksien ja kuvien kautta lapsen on helppo ymmärtää ja samaistua sekä kokea aidosti uusia opetettavia asioita.

Leikki on yksi kasvatuksen ja opetuksen tärkeistä välineistä. Leikin avulla lapsi tutustuu elämään ja omaksuu tietoja, taitoja, käyttäytymistapoja sekä tunteita. Näytelmä- ja roolileikit sopivat hyvin eettisen ja moraalisen kasvatuksen tehtäviin. Niissä tarkennetaan ja laajennetaan sekä hankitaan uusia tietoja samalla oppien. Myös erilaisten kykyjen ja valmiuksien omaksumista tapahtuu rooli- ja näytelmäleikeissä. (Christensen & Launer 1985, 110–111, 150.) Leikin avulla voidaan kertomuksen visuaalinen sanoma muuttaa dynaamiseksi tapahtumaksi (Tamm 2002, 184).

Seitsemän - kahdeksanvuotiaat pitävät riimeistä, loruista ja lauluista. Ne tukevat lapsen kielellistä tietoisuutta sekä vahvistavat kykyä erottaa ääniteitä ja rytmittäjiä (Alijoki 1998, 75). Rytmilliset riimit, lorut ja laulut jäävät myös helposti lasten mieleen ja näin opetettava asia painautuu muistiin.

5.5 Yhdeksän- kymmenenvuotiaille sopivia opetusmenetelmiä

Kolmannella ja neljännellä luokalla lapsi oppii uusia asioita parhaiten tekemällä (Dunderfelt 1996, 77). Kiinnostusta herättäviä toimintoja ovat muun muassa liikunnalliset pelit ja älylliset leikit sekä roolileikit ja seikkailut. Lisääntyneen keskittymiskyvyn ansiosta lapsi kykenee selviytymään haasteellisimmista ja pitkäjänteisemmistäkin tehtävistä (Dunderfelt 1996, 73).

Tämänikäistä lasta kiehtovat samanikäisistä kertovat selviytymiskertomukset, koska ne vahvistavat lapsen omaa itsenäistymiskykyä ja uskoa selviytyä elämän eteen tuomista haasteista. Kertomukset voi kuvittaa piirtämällä tai maalaamalla. Lasten luovuutta tulisikin rohkaista. Kuvittamisella lapselle annetaan tilaisuus kertomuksen synnyttämien mielikuvien luomiseen. Samalla voidaan havainnoida,

miten lapsi opetettavan asian sisäisti. Kuvitetut teokset tulisi käydä läpi yhdessä keskustellen ja näkemyksiä vaihtaen. (Pyysiäinen & Seppälä 1998, 326.)

5.6 Yksitoista- kaksitoistavuotiaalle sopivia opetusmenetelmiä

Aktiivisen toiminnan kautta oppiminen on Dunderfeltin mukaan paras tapa opettaa esipuberteetin kynnyksellä olevia lapsia (Dunderfelt 1996, 77). Myös tunteisiin vetoava opettavainen kerronta on mahdollista tämän ikäisten kehittyneiden empatiataitojen myötä. Kertomuksen dramatisointi esimerkiksi roolileikkien, pantomiimien tai käsinukkejen avulla auttaa tekstin sisällön ymmärtämisessä. Kertomuksen kuvittaminen sopii myös alakoulun viimeisiä luokka-asteita käyville lapsille (Tamm 2002, 185). Sarjakuvakuvittaminen on myös yksi innostava tapa kuvittaa kertomuksia. Samoin kollaasit ja ryhmämaalaukset inspiroivat. (Pyysiäinen & Seppälä 1998, 341.) Opetuksen tuominen lähelle lapsen omaa elämänvaihetta ja käsityksiä helpottaa myös opetettavan asian ymmärtämistä ja sisäistämistä (Vuorinen 2005, 42–43).

Musiikki toimii hyvänä opetuksen välineenä ja tunteiden herättäjänä kaiken ikäisille. Viides- ja kuudesluokkalaiselle erilaiset kilpailut ja pelit toimivat tehokkaina ja motivoivina opetustapoina, joissa lapsi pääsee mittaamaan ja harjoittamaan kognitiivisia taitojaan. (Pyysiäinen & Seppälä 1998, 341,346.)

6 OPPITUNTIEN RAKENNE

Oppituntien suunnittelussa olemme huomioineet sen, että lähetyssihteeri voi samassa tilassa pitää tunnit kaikille luokkaryhmille. Näin ollen lähetyssihteeri kykenee rakentamaan tilan valmiiksi ennakolta. Oppituntien suunnitteluvaiheessa olemme huomioineet myös sen, että tunnit voi pitää joku muukin henkilö kuin seurakunnan lähetyssihteeri. Tuntisuunnitelmat on laadittu siten, että vetäjä voi toimia yksin. Hieman helpompaa olisi kuitenkin, jos vetäjällä olisi mukanaan avustaja. Avustaja voisi ohjeistaa ryhmiin jaot ja leikit sekä toimia joidenkin esineiden käytön havainnollistajana. Avun käyttäminen olisi suositeltavaa myös vetäjän jaksamisen kannalta. Oppituntien tekstit olemme muokanneet kullekin ikäryhmälle sopiviksi ja kaiken tuntien pitoon tarvittavan tiedon sisältäviksi.

Oppitunnit on suunniteltu siten, että ne kaikki sisältävät kokemuksellista oppimista. Sen avulla pyrimme auttamaan oppilaita ymmärtämään miten erilaista, ja toisaalta samanlaista, ihmisten elämä on eripuolilla maailmaa. Tuntisuunnittelussa olemme huomioineet myös erilaiset oppijat.

Oppituntien aluksi oppilaat kokoontuvat hartauspaikan eteen, jossa vetäjä esittelee itsensä ja alustaa tulevan oppitunnin sisällön. Oppitunnin aikana kaikki ryhmät kiertävät näyttelytilan. Kiertäminen tapahtuu kulkemalla ohjaajan johdolla maanosasta toiseen. Jokaiselle luokkaryhmälle kerrotaan kierroksen aikana maista ja maanosista ikäkausi huomioon ottaen. Kaikkien ryhmien osalta oppitunnit päättyvät lyhyeen hartauteen. Hartaus pidetään ryhmän valmiuksien mukaan valmiiksi rakennetulla hartauspaikalla. Hartaudessa sytytetään Kristus-kynttilä ja hiljennytään yhdessä rukoukseen maailman lasten sekä perheiden puolesta. Samalla lapset saavat rukouksen kautta osallistua konkreettisesti lähetystyöhön.

Näin he voivat oivaltaa sen, ettei lähetystyöhön osallistumisen kynnyks ole kovin korkea.

Yhteisenä osiona oppitunneilla on haluttaessa se, että lapset saavat tutustua etiopialaisten lasten kouluruokaan. Tunnin päätteeksi oppilaat saatellaan matkaan etiopialaisten kouluväiden kera. Näin he saavat maistiaiset ja muistutuksen siitä, kuinka hyvin heidän asiansa Suomessa ovat, kun he saavat päivittäisen aterian koulussa. Kolot kannattaa pussittaa etukäteen pieniin annospusseihin. Näin jakaminen lopussa sujuu nopeasti ja halutessaan oppilaat voivat viedä maistiaisensa kotiin asti. Tärkeää on muistuttaa vielä siitä, että tuote ei sovi gluteenittomaan ruokavalioon eikä pähkinä- tai papuallergikolle.

6.1 1.-2. luokka tutustuu maailmaan leikkien

Suunnitellessamme oppitunteja halusimme kiinnittää erityistä huomiota siihen, että oppilaiden mielenkiinto säilyy koko ajan. Piilo-opetussuunnitelmanamme oli myös saada oppilaat ymmärtämään paremmin eri puolilla maailmaa asuvia veljiään ja sisariaan. Tämä on juuri sitä kansainvälisyyskasvatusta, jonka tehtävä on helpottaa maahamme muuttavien ulkomaalaisten lasten integroitumista valtaväestöön. Eli tarkoituksemme on auttaa lapsia ymmärtämään, että lapset ovat samanlaisia eri puolilla maailmaa ja leikkivät samoja leikkejä. Myös tarve tulla hyväksytyksi ja rakastetuksi on yhteinen kaikille maailman lapsille, asuivat he missä päin tahansa.

Nuorimpien koululaisten kanssa päädyimme leikkimään aina välillä kohdemaan lasten tuntemaa leikkiä. Oppilaat saavat helppojen leikkien kautta onnistumisen

kokemuksia ja samalla ymmärtävät, että kaikilla lapsilla maailmassa on tarve leikkiä kuten heillä.

6.2 3.-4. luokka tutkimusmatkalla

Tämän ikäisille lapsille on tärkeää saada toimia yhdessä ja vahvistaa sosiaalisuutta. He ovat jo kriittisiä annetun opetuksen suhteen ja haluavat mielellään jakaa tietonsa ympäristön kanssa. Tästä syystä päädyimme jakamaan oppilaat ryhmiin työskentelyn ajaksi. Näin jokainen voi kertoa omista havainnoinneistaan omalle ryhmälle ja mahdollinen ylimääräinen energia puretaan tunnin alkuvaiheessa.

Jokaiseen ”kotiin” on sijoitettu joitakin esineitä, jotka eivät kuulu sinne. Lasten tehtävä on ryhmissä keksiä ne ja kirjoittaa oikeat vastaukset paperille. Oppilaat tekevät siis aluksi tutkimusmatkaa tunnin kohteisiin. Samalla he saavat onnistumisen kokemuksia oivaltaessaan väärinä esineitä.

Luokkien koosta riippuen oppilaat jaetaan 4-6 hengen ryhmiin. Heille annetaan yksi paperi ja kynä ryhmää kohden tehtävän suorittamiseksi. Tämän ikäiset oppilaat ovat melko nopeita tehtävien suorittajia. Aikaa annetaan noin viisi minuuttia, mutta on hyvä varautua joustamaan tarvittaessa. Samalla kun koululaiset kiertävät pisteissä tutkimassa tavaroita voidaan taustalla soittaa musiikkia työrauhan aikaan saamiseksi. Valvovia opettajia on hyvä pyytää avuksi valvomaan, etteivät koululaiset koske esille laitettuihin tavaroihin.

Oikeat vastaukset selviävät maa kerrallaan kierroksen aikana. Jokaisessa maanosassa keskustelemme löydettyjen tavaroiden avulla maiden lapsista, asumisesta

ja maan olosuhteista. Samalla koululaiset kokevat oivaltamisen riemua oikeista vastauksista sekä tarvittaessa korjaavat mahdollisia vääriä vastauksiaan.

6.3 5.-6. luokka ratkoo ristikkoa

Tämän ikäisten oppilaiden kanssa työskenneltäessä täytyy onnistua motivoimaan heidät kuuntelemaan. Tilassa, jossa on oppilaille jo paljon tuttua sekä vierasta nähtävää, karkaavat ajatukset helposti ja häiriöitä syntyy. Oppilailla on voimakas kilpailuvietti ja me- henki, joita päätimme hyödyntää oppituntia suunnitellessa. Oppilaat kilpailevat tiedoistaan tunnin lopussa täytettävällä ristikolla. Ristikon vastaukset tuodaan kerronnan aikana painottaen esiin ja ”kodeista” voi tarvittaessa löytää myös vihjeitä ratkaisuun. Pyrimme tekemään ristikosta sen verran haastavan, että voitto ei irtoa liian helpolla.

Tunnin aluksi oppilaat jaetaan 4 hengen ryhmiin. Heidät ohjeistetaan kuuntelemaan tarkkaavaisesti mitä heille kerrotaan, sillä he tulevat tarvitsemaan kerrottuja tietoja tunnin lopussa. Oppitunnin vetäjän on painotettava kertoessaan ristikon kannalta tärkeimpiä tietoja. Siten tiedot jäävät paremmin kuulijoiden muistiin.

7 YHTEENVETO OPPITUNNEISTA

Kokeilimme lähetyskasvatus oppituntisuunnitelmiamme käytännössä Evijärven alakoulussa 19.5.2009. Järjestimme kolme oppituntikokonaisuutta ikäryhmittäin suunnitelmiamme mukaisesti. Oppitunteihin osallistui 1.–2. luokasta oppilaita 28, 3.–4. luokasta 46 ja 5.–6. luokasta 38 oppilasta sekä luokkien opettajat. Ryhmissä olivat mukana integroituna lisäksi 9 pienluokan erityisopetusta tarvitsevaa oppilasta. Kyseinen käytäntö toimi moitteettomasti. Tunnit pidimme yhtäjaksoisesti kyseisen päivän aikana.

Oppituntien tarkoitus oli herättää oppilaiden kiinnostus lähetystyöhön ja auttaa heitä ymmärtämään toisia lapsia eripuolilla maailmaa. Tässä tehtävässä onnistuimme mielestämme erittäin hyvin.

7.1 Omat kokemukset

Omien kokemusiemme perusteella voimme todeta, että oppituntikokonaisuutemme toimivat hyvin. Oppituntien sisältö, materiaalit ja ympäristö täydensivät toisiaan erinomaisesti. Vuorovaikutus lasten kanssa toimi hyvin ja oppilaat kuuntelivat keskittyneesti.

Alkutuntemuksemme opetustilan rakentamisen jälkeen olivat ristiriitaiset. Tila tuntui materiaalmäärästä huolimatta tyhjältä ja liian avaralta. Oppituntien jälkeen totesimme kuitenkin materiaalmäärän olleen sopiva tilaan nähden. Oppilaille jäi tarpeeksi tilaa levittäytyä kunkin maanosan kohdalle. Keskelle jäänyt tyhjä tila oli myös riittävä ryhmien toiminnallisille osuuksille.

Saimme tiedon oppilasmääristä sopiessamme Evijärven koulun kanssa lähetyspäivän ajankohdasta. Ryhmien koko mahdollisti tuntien järjestämisen oppituntisuunnitelmiemme mukaisesti kahdelle vuosiluokalle samanaikaisesti. Näin ryhmäkoot jäivät alle viidenkymmenen oppilaan kokoisiksi. Kokemuksiemme perusteella emme missään tapauksessa kasvattaisi ryhmäkokoja vaan mieluummin pienentäisimme niitä. Tällöin vuorovaikutusta ja lasten yksilöllistä kohtaamista olisi mahdollista lisätä, mitä jäimme kaipaamaan.

Olimme varanneet opetustuokiolle 45 minuuttia. Aika oli riittävä opetukselliselle osuudelle. Opetustuokiomme aikataulut eivät kuitenkaan pitäneet meistä riippumattomista syistä. Oppilaat saapuivat opettajien johdolla liikuntasaliin vaihtelevalla aikataululla. Tämä aiheutti sen, että kaksi oppituntikonaisuuksista venyi välitunnille. Olimme erittäin ilahtuneita huomatessamme, että oppilaat eivät muuttuneet kuitenkaan rauhattomiksi. Tunnit sujuivat hyvin loppuun asti.

Tuntien pitäminen yhtäjaksoisesti osoittautui yllättävän raskaaksi. Välitunnit kuluivat hetkessä seuraavan oppitunnin valmistelussa. Jatkoa ajatellen olisi hyvä, jos oppituntien välillä olisi selkeä tauko ennen seuraavan ryhmän tuloa.

Opetustuokioiden toiminnallisten osuuksien ohjeistus oli selkeää ja riittävää. Ainoastaan 5.-6. luokan ristisanatehtävän ohjeistusta olisi ollut hyvä tarkentaa, koska kilpailutehtävän aloituksessa oli eriaikaisuutta. Oppilaiden jako ryhmätehtäviin vaati myös tarkkaa ohjeistusta ja vei oletettua enemmän aikaa. Oppilaat kiinnostuivat omista toimintakokonaisuuksistaan ja suorittivat heille kuuluvat tehtävänsä innokkaasti. Luokkien opettajat osallistuivat opetustuokioihin ja huolehtivat omista oppilaistaan tunnin aikana, mikä osaltaan vähensi meidän työtehtäväämme. Näin pystyimme keskittymään omaan tehtäväämme, eikä

aikaamme kulunut järjestyksen ylläpitämiseen. Opettajat avustivat kiitettävästi myös siinä, etteivät oppilaat koskeneet havainnollistamismateriaaleihin.

Oppitunteja kokonaisuudessa ajatellen olemme innokkaita suorittamaan tehtävän uudestaan. Oppilailta ja opettajilta saatu hyvä vastaanotto oli omiaan vahvistamaan uskoamme oppituntien toimivuudesta. Voimme lämpimästi suositella oppituntien järjestämistä. Evijärven koulun osalta löytyi myös innokkuutta lähetystuntien jatkuvuudelle.

7.2 Lähetys sihteerin havainnoinnit

Oppituntejamme oli kokoajan seuramassa Evijärven diakonissa Anne Heikkilä, joka hoitaa myös seurakuntansa lähetys sihteerin tehtäviä. Hän oli päivän päättyessä näkemyksemme perusteella tuotokseemme yhtä ilahtunut ja tyytyväinen kuin mekin. Saamamme kirjallisen palautteen mukaan hän suunnittelee jatkavansa oppituntien järjestämistä tuntisuunnitelmiamme mukaisesti. Oppituntisuunnitelmissa hän tulee kiinnittämään enemmän huomiota oman seurakunnan tekemään lähetystyöhön maailmalla.

Saimme kritiikkiä siitä, ettemme olleet tarpeeksi huomioineet Evijärveläistä lähetystyötä. Olisimme voineet lisätä Evijärven oman lähetin esittelyn hartauden alkuun. Alkuperäisten suunnitelmien mukaan juuri hartaus osiossa oli tarkoitus mainita erityisesti seurakuntien nimikkolähetit. Unohdukseemme vaikutti osaltaan se, ettei Evijärven oma nimikkolähetti työskentele oppituntien aikana käytyjen maanosien alueella, vaan Papua Uudessa Guineassa.

Heikkilä olisi toivonut tuntiemme sisältävän enemmän Kirkon lähetystyöstä kertomista jokaisen kohteemme kohdalla. Hänen mielestään suunnitelmamme sisälsi liikaa kulttuuritietämystä. Me näemme asian kuitenkin toisin. Työmme tarkoitus on herättää kiinnostus lähetystyötä kohtaan eikä kertoa kaikkea ensimmäisellä kerralla. Samalla oppilaiden oli tarkoitus ymmärtää muiden maiden lasten elämää. Lähetystyön tarve ja tehtävä tuotiin mielestämme lapsille tiedoksi jokaisen maan kohdalla.

Diakonissa Anne Heikkilä jäi opinnäytetyömme suunnittelussa kaipaamaan kirjallista etukäteismateriaalia. Tämän toive oli meidän tiedossamme etukäteen, mutta emme voineet siihen valitettavasti vastata. Lopulliset oppituntisuunnitelmat rakentuivat vasta edellisen viikon lopussa materiaalipakettien saavuttua. Tuntien tekstipohjat kirjoitettiin viikonlopun aikana ja materiaalien ensimmäinen pystytys oli oppitunteja edeltävänä päivänä. Opinnäytetyömme on ainutlaatuinen, joten emme näin ollen pystyneet etukäteen tekemään kovin tarkkoja suunnitelmia. Suunnitelma on muokkautunut mielissämme kolmen vuoden aikana, mutta lopullisen muotonsa se löysi vasta materiaalien pystytysvaiheessa.

Diakonissa Anne Heikkilän mielestä oppitunnit oli suunniteltu ja rakennettu hyvin sekä monipuolisiksi. Hän kiitteli myös oppilaiden hyvää virittämistä aiheeseen eri ikäkaudet huomioiden. Sivusta seuranneena hän huomio positiivisena myös sen, että oppilaiden mielenkiinto säilyi koko oppitunnin ajan. Loppuhartaus oli hänen mielestään onnistunut ja sopivan mittainen samoin kuin musiikki-valinnat.

7.3 Oppilaiden palautteet

Keräsimme oppilailta palautetta oppitunneista suullisesti ja kirjallisesti. Suullisen palautteen antoivat 1.-2. luokkalaiset, koska kirjallisiin vastauksiin kaikilla oppilailla ei olisi ollut valmiuksia. Kysyimme tunnin päätyttyä 1.-2. luokkalaisilta, olivatko he pitäneet tunnista? Toisena kysymyksenä kartoitimme heidän kiinnostustaan osallistua vastaavaan toimintaan uudestaan. Molempiin kysymyksiimme saimme vastaukseksi iloisia huudahduksia ja innokkaita kädennostoja. Mistä voimme päätellä, että tunti oli kokonaisuudessaan oppilaiden mielestä onnistunut.

Kirjalliset kyselyt annoimme 3.-6. luokkalaisille. Opettajien kanssa oli sovittu, että oppilaat täyttävät laput seuraavan tunnin alussa. Kysymyksiä tunnista oli kolme: 1. Mikä oli parasta tunnissa? 2. Mikä ei ollut niin kiinnostavaa? 3. Haluaisitko osallistua uudestaan?

Opinnäytetyömme kannalta kiinnostavin kysymys oli haluaisivatko oppilaat osallistua kyseiseen toimintaan uudestaan. Saaduista vastauksista (44 vastausta) 3.-4. luokkalaisista 17 halusi osallistua uudestaan. Oppilasta kahdeksan vastasi ehkä. Sitä vastoin 5.-6. luokan oppilaista (36 vastausta) seitsemän vastasi kyllä ja 11 oppilasta ehkä. Vastauksia purkaessamme huomasimme muotoilleemme viimeisen kysymyksen vaikeasti ymmärrettäväksi. Ehkä vastauksien joukossa oli useita perusteluita, joissa oppilas ei ehkä haluaisi osallistua uudestaan täysin samaan tuntiin. Kysymyksellä olimme kuitenkin tarkoittaneet kartoittaa oppilaiden kiinnostusta osallistua lähetyskasvatustunteihin jatkossakin.

Kaikista palautelapuista ilmeni kaiken kaikkiaan positiivinen kokonaiskuva. Niissäkin vastauksissa, joissa oppilas ei ollut halunnut osallistua jatkossa vastaavaan toimintaan, oli kuitenkin mainittu tunnin olleen mielenkiintoinen. Samoin

oppilaat olivat erityisesti pitäneet toiminnallisista osuuksista. Myös tuntien tiedollista osuutta arvostettiin, pähkinöistä ja koloista puhumattakaan.

7.4 Opettajien palautteet

Keräsimme myös tunneille osallistuneilta seitsemältä opettajalta palautteet. Kysyimme heiltä millainen oppitunti kokonaisuudessaan oli ja mikä heidän mielestään toimi hyvin? Halusimme myös kartoittaa, toimisivatko he alan ammattilaisina joissain kohdin toisin? Lisäksi heillä oli mahdollisuus vapaaseen kommentointiin.

Kaikki opettajat pitivät oppituntejamme hyvinä ja mielenkiintoisina kokonaisuuksina. Onnistuneina toimintoina opettajien mielestä olivat erityisesti tehtävien ja leikkien käyttäminen tauottamassa tiedollista opetusta. Korjattavaa he löysivät ainoastaan tunnin pituuteen, jota he olisivat lyhentäneet noin 5-10 minuuttia. Näistä korjattavaa vastauksista olimme todella yllättyneitä. Tunnit olivat normaalin oppitunnin mittaisia eli 45 minuuttia ja oppilaat jaksoivat hyvin loppuun asti, vastanneidenkin mielestä. Pohdimme vaikuttiko vastauksiin se, että kaksi oppituntia pääsi alkamaan liian myöhään oppilaiden myöhästymisten vuoksi. Myöhästyminen pidensi oppitunteja välitunnin päälle.

Vapaan sanan kohdalla ilmeni opettajien kiinnostus vastaavanlaiseen toimintaan jatkossakin. Lisäksi he olivat erityisesti arvostaneet materiaalien tuomista oppilaiden nähtäväksi. Kiitosta tuli myös sujuvasta kerronnasta ja rauhallisesta sekä varmasta esiintymisestä.

8 POHDINTA

Opinnäytetyömme aihetta miettiessämme nousi kohteeksi lähetystyö. Kokemuksemme lähetystyöstä ja siinä aktiivisesti työskentelevistä seurakuntalaisista huolestutti meitä. Miten saada uusia lähettäjiä ja lähtijöitä seurakuntiemme jäsenistä? Tähän ongelmaan lähdimme intensiivisesti miettimään keinoja. ”Nuorena on vitsa väännettävä”, totesivat jo vanhempamme. Siitä nousikin ajatus yrittää tehdä produktio, jonka avulla mahdollisimman nuoret seurakuntiemme jäsenet kiinnostuisivat lähetystyöstä. Toisena tarkoituksenamme on ollut tuottaa materiaalia lähetyssihteerien tarpeeseen.

Tiedostamme selkeästi lähetyssihteerien työajan vähyydestä aiheutuvat rajoitukset uusien toimintojen suunnitteluun ja materiaalin puutteen. Tähän ongelmaan vastaamme osaltamme opinnäytetyönä valmistamallamme oppituntikokonaisuudella. Suunnittelemamme paketti on tarkoitettu käytettäväksi kouluissa joka toinen vuosi. Näin lähetyssihteereille työstämme on monivuotista hyötyä. Samalla, kun oppilaat osallistuvat joka toinen vuosi hieman erilaiseen lähetystuntiin samanlaisessa ympäristössä, tapahtuu oppimisessa konstruktiota. Lähetystyöstä innostuneille oppilaille on suunniteltu lisäksi lähetyisleirejä. Kerhotoimintaan on myös saatavissa materiaalia, joita lähetyssihteerit voivat jatkossa hyödyntää varhaisnuorten kanssa.

Omien näkemystemme perusteella olemme tulleet siihen tulokseen, että alakouluissa vieraillaan nykyisin hyvin harvoin lähetyskasvatuksen merkeissä. Lisäksi halusimme tutustuttaa opiskelijoita vieraisiin kulttuureihin ja lasten elämään kotimaamme ulkopuolelle. Koulumme monikulttuuristuvat ja maailma globalisoi-
tuu, mikä tuo oman haasteensa koulujen jokapäiväiseen elämään. Opinnäytetyöl-

lämme helpotamme sopeutumista lähimmäisiimme auttamalla koululaisia tuntemaan muita kulttuureja ja tapoja.

Edellä mainittuihin ongelmiin löysimme opinnäytetyötä tehdessämme vastauksia. Tiedämme, ettei työmme muuta maailmaa tai poista lähetysseurien työaikaongelmia, mutta osaltaan se on mielestämme auttamassa. Jos työmme avulla saadaan edes muutama oppilas kiinnostumaan lähetystyöstä, voimme katsoa työmme onnistuneen.

Oppituntisuunnitelmissamme emme lähtisi näillä tiedoillamme muuttamaan mitään. Ainoastaan tuntien aikatauluun olisimme tehneet muutoksia. Toisaalta, josopiessamme Evijärven alakoulun kanssa tuntien järjestämisestä, olimme toivoneet saavamme käyttää kahta eri päivää. Mutta koulun liikuntasalin käyttöaste ei antanut siihen mahdollisuutta. Tämä ei kuitenkaan poista sitä mahdollisuutta, että tunnit olisi sijoitettu pidemmälle ajanjaksolle koulupäivän aikana. Luokkakokoja voisi lisäksi mahdollisesti pienentää, mikä parantaisi oppilaiden kanssa tapahtuvaa kanssakäymistä.

Tämän oppinäytetyön kautta opimme myös, kuinka tärkeä toiminnallisuuden osuus oli tuntisuunnitelmissa alakouluikäisten kanssa työskennellessä. Toimintaosuudet auttoivat oppilaita niin keskittymisessä kuin kerronnan omaksumisessa. Toiminnan merkityksen arvo valkenikin meille vasta oppituntien jälkeen.

Kokemuksena lähetystuntien suunnittelu ja toteutus on ollut haastava, mutta erittäin antoisa kokemus. Meille on ollut suuri ilo ja kunnia tehdä opinnäytetyö, jonka tuloksia olemme voineet heti nähdä. Oppilaiden innostus, opettajien kannustus ja Evijärven seurakunnan tuki, ovat olleet palkitsevia sekä haastavat meitä suunnittelemaan jotain vastaavaa jatkossakin. Lisäksi meitä erityisesti

ilahduttaa Suomen Lähetysseuran ja Kirkon Ulkomaanavun kiinnostus levittää sivuillaan lähetyskasvatuspakettiamme.

LÄHTEET

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R., Sivé, T. & Vilen, M. 2003. Lapsen Aika. Porvoo: WSOY.

Aho, L. 2002. Koulu, opetus ja oppiminen. Teoksessa M-L. Julkunen. (Toim.) Opetus, oppiminen, vuorovaikutus. Vantaa: WSOY. 19–36.

Aho, S. 1996. Lapsen minäkäsitys ja itsetunto. Helsinki: Oy Edita Ab.

Ahonen, Risto A. 2003. Lähetys rajojen ylittäjänä. Kokonaisvaltaisen lähetyskäsitteksen vaikutus lähetystyön rakenteeseen. Jyväskylä: Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 84.

Ahonen, Risto A. 2000. Lähetys uudella vuosituhanella. Maailmanlähetyksen teologiset perusteet. Helsinki: Suomen Lähetysseura

Alijoki, E. Pesästä pieni ponnistaa. 1998. Rauma: Kirjapaino Oy West Point.

Bransford, J,D. Brown, A,L. Rodney, R,C. 2000. Miten opimme. Aivot, mieli, kokemus, koulu. Porvoo: WSOY.

Christensen, N. & Launer, I. 1985. Leikki ja varhaiskasvatus. Helsinki: Kansankulttuuri Oy.

Dunderfelt, T. 1996. Elämäkaaripsykologia. Porvoo: WSOY.

Erikson. E. H. 1982. Lapsuus ja yhteiskunta. Jyväskylä: Gummerus.

Freud, S. 1981. 3.painos. Johdatus psykoanalyysiin. Jyväskylä: Gummerus

Harju, A. 2003. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Vantaa: Kansanvalistusseura.

Immonen, I. 1995. Martti Rautanen - Suomalaisen lähetystyön pioneeri. Www-dokumentti. Saatavissa:
http://www.mission.fi/juhlavuosi/lahetykseuran_historiaa/martti_rautanen.
 Luettu 27.3.2009.

Kirkkojärjestys. 8.11.1991/1055 v.1993.

Kirkkolaki. 26.11.1993/1054.

Kirkon lähetysstrategia. Kirkon lähetystyön toimikunnan esitys. 2008. Pdf-tiedosto. Saatavissa:

<http://www.evl.fi/kkh/kuo/klk/Kirkonlahetysstrategiaesityskokonaan.pdf> Luettu 17.9.2009.

Kirkon lähetystyön ja kansainvälisen diakonian tilastoja. Lähetystyö. Kirkon lähetystyön keskus. Pdf-tiedosto. Saatavissa:

<http://www.evl.fi/kkh/kuo/klk/tilastot/KLK%20lhettitilasto%202008%20nettiin.pdf> Luettu 18.9.2009.

Kirkon Lähetystyön Keskus. 2003. Työsuhteisen ja palkkiotoimisen/vapaaehtoisen lähetysstihteerin työnkuva. Kirkon lähetystyön toimikunta: Helsinki. Www-dokumentti. Saatavissa:

<http://www.evl.fi/kkh/kuo/klk/toim/tyosuhteisenpalkkiotoimisenvapaa.htm> Luettu 22.9.2009.

Kirkon Lähetystyön Keskuksen suositus.2008. Seurakuntien talousarviomäärärahat kirkon lähetysjärjestöille. Kirkon lähetystyön toimikunta. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.evl.fi/kkh/kuo/klk/> Luettu 25.9.2009.

Koko kirkon missio- Kirkon lähetystyön kehittämistoimikunnan mietintö. 1998. Kirkkohallitus: Helsinki. Www-dokumentti. Saatavissa:

<http://www.evl.fi/kkh/kuo/klk/lahet/kokimi.pdf> Luettu 27.3.2009.

Koppelomäki, E. & Vuolle, S. 2007. Menkää ja tehkää. Opinnäytetyö. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Pdf-tiedosto. Saatavissa:

<http://www.cou.fi/opinnaytetyot/julkaistut/Koppelomaki.pdf>. Luettu 28.8.2008.

Korhonen, Y. 1945. 2. painos. Rautainen mies, Martti Rautanen. Helsinki: Nyländin kirjapaino.

Koro, J. 1994. Kehittyvä opetustyö. Teoksessa J. Kari (Toim.) Didaktiikka ja opetus suunnittelu. Juva: WSOY. 112–146.

Lehtipuu, P-M. 2002. Muuttuva missio paikallisseurakunnassa. Teoksessa J. Auvinen & H. Salomäki (Toim.) Jaetaan ilo! Kirkon missio 2000- luvulla. Suomen ev. lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2002:5. Kirkon lähetystyön keskus. Kirkkohallitus. 72–73.

Leino, A-L. & Leino, J. 1990. Oppimistyyli. Teoriaa ja käytäntöä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Luukas, M-A. & Riitto, T. 2006. Nouse ja kiidä! Lähetyspäivä seurakunnan kesäleirillä 10–13-vuotiaille varhaisnuorille. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Pdf- tiedosto. Saatavissa: http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Pieksamaki2006/luukasriitto.pdf. Luettu 22.10.2008.

Lyytinen, P., Korhokangas, M. & Lyytinen, H. 1995. Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Porvoo: WSOY.

Lähetys kontekstissa: Muutos, sovinto, voimaannuttaminen; LML:n puheenvuoro ekumeeniseen keskusteluun lähetyksestä. 2005. Helsinki: Kirkkohallitus

Meidän kirkko, osallisuuden yhteisö. 2008. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015. Evl.fi/meidankirkko Pdf- tiedosto. Saatavissa: http://www.evl.fi/seurakuntarakenne/Meidan_kirkko_strategia2015_t.pdf Luettu 23.9.2009.

Monikasvoinen kirkko. Suomen evankelis- luterilainen kirkko vuosina 2004–2007. 2008. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 103. Tampere: WS Bookwell Oy.

Newbigin, L. 1995. The Open Secret. An Introduction to the Theology of Mission. Michigan: Wm. B. Eerdmans Publishing Co.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2004. Opetushallitus. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy

Perusopetusasetus. 20.11.1998/852.

Piaget, J. 1977. Lapsen psykologia. Jyväskylä: Gummerus.

Piaget, J. 1988. Lapsi maailmansa rakentajana. Juva: WSOY.

Pyysiäinen, M. & Seppälä, J. (Toim.) 1998. Uskonnonopetuksen käsikirja. Juva: WSOY.

Rauste - Von Wrihgt M-L. Von Wright , J. Soini, T. 2003. Oppiminen ja koulutus. Juva: WS Bookwell Oy.

Remes, V. 1993. Siemen kasvaa puuksi. Suomen Lähetysseura: Kirjapaino Raamatutalo.

Rissanen, S. 2002a. Esipuhe. Teoksessa M. Pöntinen (Toim.) Kohtaamisen haaste. Näkökulmia kulttuurienväliseen vuoropuheluun. Suomen Lähetysseura: WS Bookwell Oy. 9-11.

Rissanen, S. 2002b. Onko seurakunta lähetystyön perusyksikkö? Teoksessa J. Auvinen & H. Salomäki (Toim.) Jaetaan ilo! Kirkon missio 2000- luvulla. Suomen ev.-lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2002:5. Kirkon lähetystyönkeskus. Kirkkohallitus. 135-136.

Rödham, M. 1992. Lapsen kehitys 7-12 vuotta. Keuruu: Otava.

Saarilahti, T. 1989. Lähetystyön läpimurto. Suomen Lähetysseura: Kirjaneliö

Salakka, M. 2002. Lähetystyöntekijät kulttuurivälittäjiksi ja sillanrakentajiksi. Teoksessa M. Pöntinen (Toim.) Kohtaamisen haaste. Näkökulmia kulttuurienväliseen vuoropuheluun. Suomen Lähetysseura: WS Bookwell Oy. 265-284.

Seurakunnan lähetystyön malliohjesääntö. 1994. Kirkkohallitus. Kirkon lähetystyönkeskus. Www-dokumentti. Saatavissa:
<http://www.evl.fi/kkh/kuo/klk/toim/Malliohjesaanto.htm> Luettu.27.3.2009.

Tamm, M. 2002. 2.painos. Lasten ja nuorten uskonnollinen maailma. Lasten keskus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tamminen, K. 1991. Religious development in childhood and youth. An Empirical Study. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vuorinen, I. 2005. 7.painos. Tuhat tapaa opettaa. Vammala: Kirjapaino Oy.

Vuorinen, R. 1997. Minän synty ja kehitys. Porvoo: WSOY.

LIITTEET

LIITE 1 OPPITUNTIEN ESIVALMISTELUT

LIITE 1/1– 1/6 OPPITUNTIEN ESIVALMISTELUT

LIITE 2 LÄHETYSOPPITUNTI 1.-2. LUOKILLE

LIITE 2/1– 2/2 AFRIKKA

LIITE 2/3- 2/5 AASIA

LIITE 2/6- 2/7 EUROOPPA

LIITE 3 LÄHETYSOPPITUNTI 3.-4. LUOKILLE

LIITE 3/1- 3/3 AFRIKKA

LIITE 3/4- 3/6 AASIA

LIITE 3/7- 3/8 EUROOPPA

LIITE 4 LÄHETYSOPPITUNTI 5.-6. LUOKILLE

LIITE 4/1- 4/3 AFRIKKA

LIITE 4/4- 4/6 AASIA

LIITE 4/7- 4/9 EUROOPPA

LIITE 5 LOPPUHARTAUS

LIITE 5/1 TEKSTI

LIITE 5/2 RUKOUS

OPPITUNTIEN ESIVALMISTELUT

Oppituntien järjestämiseen kannattaa varata koulun liikuntasali tai seurakunnan oma, suurempi yhtenäinen tila. Meillä käytössä oli 2/3 osaa Evijärven alakoulun suuresta liikuntasalista. Tilassa oli jakajana laskettava verho, jota saatoimme hyödyntää kiinnityksissä. Havainnollistamismateriaalin esille laittamiseen kannattaa varata aikaa useampia tunteja. Näyttelyn purku ja materiaalin pakkaaminen sujuu huomattavasti nopeammin. Suosittelemme rakentamaan näyttelyn jo edellisenä päivänä, jos suinkin mahdollista.

Oppitunneilla tarvittava havainnollistamismateriaali tilataan Suomen Lähetysseuralta Helsingistä. Varaukset on syytä tehdä ajoissa, jotta toivotut laatikot saadaan varmasti. Oppitunneilla käytimme seuraavia materiaalilaatikoita: **Manner Kiina, Venäjä ja Botswana**. Materiaalipaketit ovat monipuolisia ja sisältävät niin asiatietoa kuin rekvisiittaa. Sisällä on selkeät ohjeet tavaroiden alkuperästä, käyttötarkoituksesta ja pakkaamisesta. Laatikoihin voi jättää tavaroita sekä materiaaleja joita ei käytä ja hyödyntää laatikoita korokkeina, "istuimena" tai vaikkapa pöytänä. Lisäksi voi tilata **kirjanmerkkejä** 5-6 luokkien palkinnoiksi, mikäli niitä ei ole seurakunnalla omasta takaa. Tuntien aikana soi välillä, niin halutessa, musiikkia. Varatkaa siis **cd-soitin** ja **afrikkalaista ja/tai aasialaista musiikkia**. Lisäksi me käytimme hartauden loppuksi kirjasta **Ihanko totta? cd:n kappaletta 8** (Uskotaan ja rukoillaan).

Tunneilla käytimme myös Kirkon Ulkomaanavulta tilaamiamme kuvia teemalla **"Yhteinen leipämme"**. Mikäli kuva-sarjaa ei ole enää saatavissa, käy myös jokin toinen sarja. Tärkeitä olisi tunnelman luomiseksi, että kuvissa olisi lapsia ja aikuisia eri puolilta maailmaa. KUA:n kuvat ovat erittäin korkealaatuisia ja laminoituja, joten niiden kiinnittäminen ja käsittely on vaivatonta.

Tunteja varten ja pystytykseen tarvitaan seuraavia tavaroita:

- Maalarinteippiä
- Kirjoitusaluslustoja
- Hakaneuloja
- Kynttilä, tulitikut/sytytin
- Sinitarraa
- Raamattu
- Vahvaa narua (reilusti)
- Pöytäliina (alttarille)
- Sakset
- Kukkia (alttarille)
- Lyijykyniä
- 3 suurehkoa kiveä ja alusta
- Paperia
- Pata (mielellään savipata mutta valurautainenkin käy)
- 2kpl punaista satiinikangasta (isoa)
- 2kpl sinistä satiinikangasta (isoa)
- ruskeaa kangasta
- 3kpl A3 kartonkia, joihin tekstataan maanosien nimet.
- 2kpl tyynyjä

Rekvisiitaksi voit ottaa mukaan myös koreja, peitteitä ja muuta seurakunnasta maihin sopivaa materiaalia.

3-4 luokan tunnille:Botswana:

- Pehmonalle
- Aku Anka kirja
- sievä koulu/tarhareppu

Venäjä:

- Jäätelöpurkki
- Marimekon pussi/huivi/laukku/kangas
- suomalainen kahvipaketti.

Manner-Kiina:

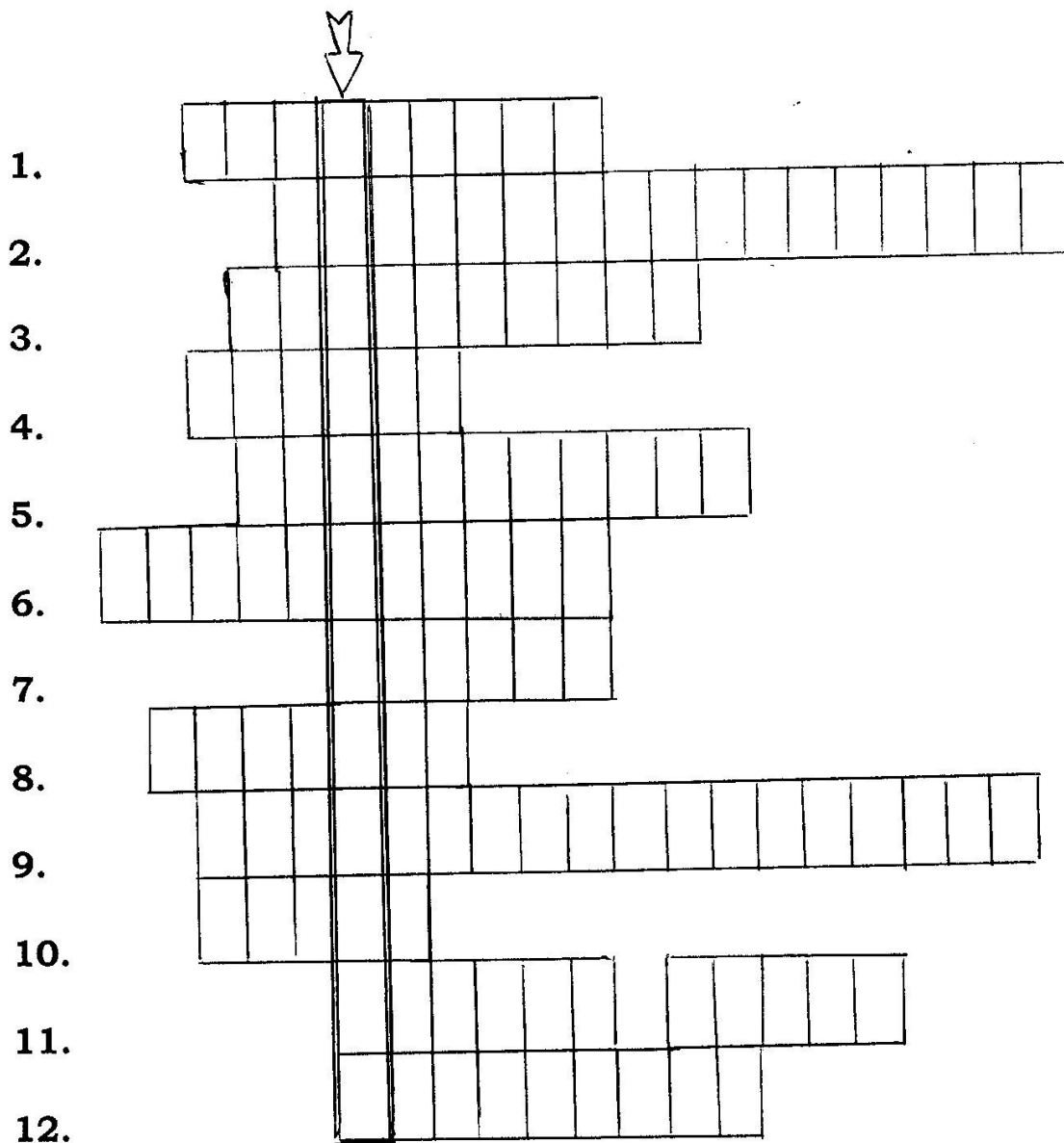
- Muropaketti
- perunamuusijauhepaketti
- 5 euron seteliraha

Kolot (reilulle 100:lle oppilaalle)

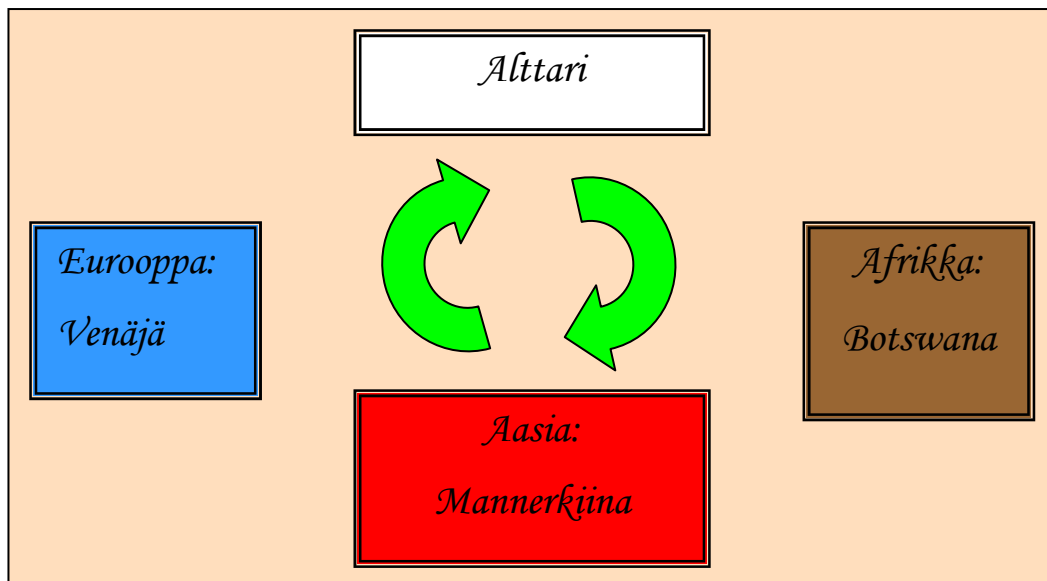
Paahda kuumalla pannulla vehnän (ja ohran) jyviä 1kg, auringonkukan siemeniä n.200g ja maapähkinöitä 1/2kg (voit lisätä myös säilöttyä kikhernettä) koko ajan käännessä, kunnes jyvät alkavat hieman pullistua ja saavat väriä. Mausta merisuolalla. Pussita pieniin "karkkipusseihin" n. 1 rkl/pussi

TULOSTA SEURAAVALLA SIVULLA OLEVA RISTIKKO 5-6 LUOKALLE

1. Koululainen tarvitsee Botswanassa ja Kiinassa
2. Työskentelee ulkomailla levittäen evankeliumia
3. Miehen, voiman ja viisauden symboli Kiinassa
4. Voidaan valmistaa myös riisistä
5. Kiinalainen suojaava keksintö
6. Botswanalaisen keittiön varuste
7. Afrikassa sijaitseva hiekka- autioma
8. Toiseksi suurin maanosa
9. Suomalaisilla seurakunnilla mm. Venäjällä ja Virossa
10. Botswanassa suurin eläin
11. Näkyy kuustakin maapallon pinnalla
12. Tarvitaan paikallisten viranomaisten ja ihmisten kanssa

TOIMINTAPISTEIDEN SIJAINTI LIIKUNTASALISSA

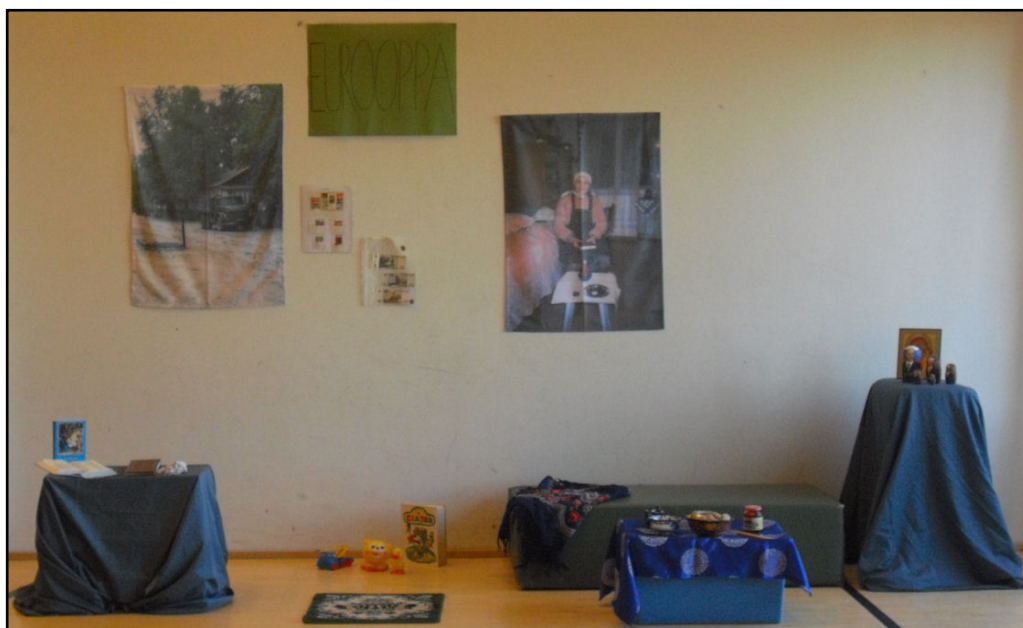
MATERIAALIEN ASETTELU "BOTSWANASSA"

MATERIAALIEN ASETTELU "MANNER- KIINASSA"

MATERIAALIEN ASETTELU "VENÄJÄLLÄ"

KUVA ALTARISTA

LÄHETYSOPPITUNTI 1.-2. LUOKILLE

AFRIKKA:

Afrikka on toiseksi suurin maanosa maailmassa. Valtioita Afrikan alueella on n.50. Afrikka on suuri maanosa, jossa ilmasto on vaihtelevaa mutta lämmintä. Korkeilla vuoristoalueilla voi olla öisin kylmääkin, vaikka päivisin on tosi kuuma. Afrikassa on suuria vihreitä alueita, viidakoitakin, joissa on hyvä viljellä maata ja kasvattaa karjaa. Mutta toisaalta siellä on myös 2 suurta autiomaata, Sahara ja Kalaharin autiomaata. Niissä taas on tosi kuivaa ja eläminen sekä kulkeminen tosi vaikeaa.

Botswana:

Kalaharin autiomaata sijaitsee eteläisessä osassa Afrikkaa ja siellä sijaitsee myös Botswana niminen maa, johon tutustumme nyt hieman tarkemmin. Tässä te näette Botswanalaisen kodin. Tämän tapainen on kaupunkien ulkopuolella, maaseudulla asuvien ihmisten keittiö. Heidän kotinsa on yleensä savimaja, jonka katto rakennetaan elefanttiruohosta. Elefanttiruoho on suurta, pitkää ja vahvaa ruohoa. Vähän palmun lehtien näköistä. Siitä tulee hyvä ja tiivis suoja, niin auringon paistetta kuin sadettakin vastaan.

Ruoka valmistetaan siellä yleensä ulkona, kolmijalkaisessa padassa tai kuten tässä, kolmen kiven päälle laitettussa padassa. Botswanalaiset syövät aamuisin, päivisin ja iltaisin puuroa, joka valmistetaan durrajauhoista. Se valmistetaan niin paksuksi, että sitä voidaan syödä käsin. Ja illalla lisänä on kasviksista tai lihasta tehtyä muhennosta.

Lapset osallistuvat siellä pienestä pitäen kotitöihin. Tytöt kantavat vettä ja keräävät polttopuuta. Tavarat kannetaan siellä pään päällä. Pojat paimentavat vuohia ja

lehmiä. Mutta leikkiinkin jää aikaa. Lelut ovat itse tehtyjä, sillä lelukauppoja ei ole eikä liioin rahakaan. Tytöt leikkivät kankaasta valmistetuilla nukeilla ja pojat vääntävät rautalangasta tai tyhjästä säilykepurkeista leikkiautoja. Puustakin voidaan leluja tehdä. Nämä hienot autot on valmistettu myytäväksi.

Lapsilla on mahdollisuus käydä koulua ilmaiseksi, mutta kaikilla tulee olla rahaa pakollisiin koulupukukuihin tai omiin kirjoihin. Lisäksi matkat voivat olla kovin pitkiä. Rahan puute onkin suuri syy siihen, ettei tyttöjä laiteta kouluun.

Tanssi ja laulu ovat tärkeä osa botswanalaisten elämää. Soittimet tehdään itse. Esimerkiksi tässä näette siemenkoteloista kuivaamalla tehdyn soittimen. Tällä ei soiteta käsin, vaan nämä ketjut sidotaan jalkojen ympäri. Jalkoja tömistellessä niistä tulee hauska, rahiseva ääni. (Tässä näette lisäksi liekkipuun palon. Se on kuivattu siemenet sisällä ja siitä on tullut kiva rytmisoitin.)

Oman seurakunnan lähetit tai yhteydet Afrikassa sekä Suomen kirkon lähetystyö:

Afrikassa on tehty lähetystyötä jo 150 vuotta. Tänäänkin moni afrikkalainen lapsi saa opetusta tai apua lähetystyöntekijöiden kautta. Sitä työtä tukee myös teidän oma kotiseurakuntanne. Lähetystyöntekijöitä alueelle lähetetään esimerkiksi Suomen Lähetysseuran kautta. Lisäksi Kirkon ulkomaanapu auttaa afrikkalaisia köyhiä ja sodista toipuvia maita.

Leikki: Botswanalainen eläinleikki: Oppilaat menevät istumaan kaareen. Vetäjä istuu kaaren edessä ja huutaa eri eläinten nimiä. Jos kyseessä on lentokykyinen eläin, kaikki nousevat seisomaan ja "lentävät" (kukin omalla tyylillään). Jos kyseessä on lentokyvyn eläin, kaikki jäävät istumaan. Jos taas kyseessä on uiva eläin, kaikki menevät lattialle makaamaan ja "uivat" jne. Voitte keksiä lisää variaatioita.

AASIA

Aasia on suurin maanosa ja siihen kuuluu 48 valtiota. Aasia on myös väkiluvultaan suurin alue. Maailman ihmisistä 60 prosenttia asuu Aasian alueella. Kuten Afrikassakin, Aasian alueella on kovin erilaisia maita ja olosuhteita. Yhteistä näille maille on kuitenkin se, että ne sijoittuvat niin sanotulle monsuunivyöhykkeelle. Eli sää on ympäri vuoden suotuisa maanviljelylle. Alueella kasvatetaankin paljon vehnää, riisiä ja puuvillaa.

Manner- Kiina:

Olemme tulleet kiinalaisen kodin luo. Kiina on suurin Aasian maa ja väkiluvultaan maailman suurin valtio. Kiinalaisista meille tulee ensin mieleen varmaankin heidän ulkonäkönsä ominaispiirteet, riisi ja kiinan muuri. Kiinan muuri onkin aivan uskomaton. Sen rakentaminen aloitettiin jo 500 eKr. ja se valmistui 1300-luvulla. Se on 6000 km pitkä ja sen voi erottaa jopa kuusta katsottaessa.

Kiinan historia on mielenkiintoinen aina Kiinan keisareiden ajalta tähän päivään. Kiinalaiset ovat ahkeria ihmisiä ja kovia keksimään uusia juttuja. Heitä käy kiittäminen niin ilotulitusraketeista kuin magneeteista ja kottikärryistä. Nuo kaikki ovat alun perin kiinalaisia keksintöjä, kuten monet muutkin meidän jokapäiväiset tarvikkeemme.

Kiinalaisessa kodissa ei ole yleensä tuoleja, vaan he istuvat polvien päällä tyynyillä tai ovat kyykyssä. Nukkuminenkin sujuu auki käärityillä matoilla useammin kuin perinteisillä sängyillä. Kiinalaiset arvostavat hyvää ruokaa ja syöminen yhdessä on tärkeää Kiinassa. Kiinalainen perusruoka on riisi. Perunaa siellä ei käytetä. Juomana on vihreä tee. Ruuan makeus tai vastakohtaisesti suolaisuus kertovat siitä, missä päin Kiinaa liikutaan. Yhteistä kuitenkin on se, että ruoka

syödään syömäpuikoilla ja keitot joskus posliinilusikalla. Kiinalaisiin tapoihin kuuluu maiskutella ja hörppiä ruokailun aikana. Aterian jälkeen perheen emäntä jakaa kostea, silitetyt pyyhkeet, joilla voi pyyhkiä kasvonsa ja kätensä (talvella lämpimät, kesällä kylmät).

Kiinassa perheeseen kuuluu yleensä vain yksi lapsi. Enempää ei saa hankkia, joten sisaruksia ei ole. Ainoastaan maksamalla suuren summan rahaa, saa tehdä lisää lapsia. Mutta tietyillä alueilla maaseudulla voidaan sallia lapsia enemmänkin kuin yksi, koska heitä tarvitaan työnteossa. Kiinalaiset toivovat, että lapsi on poika, koska pojan tehtävä on huolehtia vanhemmistaan ja hän jatkaa suvun nimeä.

Koulua saavat kaikki kiinalaiset lapset käydä, mutta köyhillä ei siihen ole varaa. Köyhissä perheissä lapsia tarvitaan auttamaan perheen töissä ja hankkimaan rahaa elämiseen. Koulu jätetään kesken koska kirjat, kuljetukset ja kouluruoka maksavat niin paljon. Toisinaan perheet joutuvat osallistumaan myös koulun ylläpitokustannuksiin.

Lähetystyö:

Kiinassa tehdään paljon kehitysyhteistyötä. Tuetaan rakentamalla kirkkoja ja painamalla Raamattuja. Kummilapsitoiminta on toimintaa jonka kautta Evijärveläisetkin osallistuvat lasten koulutuksen edistämiseen köyhimmillä alueilla. Suomesta lähetystyöntekijöitä on matkustanut Kiinaan jo 1900- luvun alusta asti.

Leikki: Kivi, kangas, sakset

Kivi, kangas, sakset on leikki, joka meillä tunnetaan paremmin nimellä kivi, paperi, sakset. Leikki on Kiinassa niin yleinen ja tuttu, että sitä käyttävät myös aikuiset ratkoessaan kumpi on oikeassa tai saa päättää.

Leikki toimii siten, että toinen käsi laitetaan selän taakse ja lasketaan yhdessä kolmeen. Kolmosen kohdalla molemmat laittavat selän takana olleen käden eteen ja näyttävät parille minkä kolmesta vaihtoehdosta ovat valinneet. Se voittaa, jonka valinta on toista vahvempi. Eli kivi on käsi nyrkissä, kangas käsi auki ja sakset kaksi sormea edessä auki. Kivi voittaa sakset. Kangas voittaa kiven ja sakset voittaa kankaan. Mikäli molempien valinta on sama, tulee tasapeli ja laskeminen otetaan alusta.

Oppilaat jaetaan kahteen riviin jotka käännetään vastakkain. Annetaan oppilaiden kokeilla leikkiä muutamia kertoja ja avustetaan pareja tarvittaessa.

EUROOPPA

Eurooppa on pinta-alaltaan toiseksi pienin maanosa. Vain Oseania on pienempi. Kuitenkin Euroopassa on ihmisiä melkein yhtä paljon kuin Afrikassa. Eli asukastiheys on suuri. Valitsimme Euroopan maanosien joukkoon siitä syystä, että ymmärtäisimme lähetystyötä tehtävän muuallakin kuin kaukana meistä. Evanke-
liumin levittäminen tulee lähteä jokaisesta meistä ja edetä jokaiselle, joka ei siitä ole kuullut tai ei tunne sitä.

Venäjä:

Venäjällä on tällä hetkellä paljon ihmisiä jotka elävät köyhyydessä. Radiosta ja televisiosta kuulemme yleensä vain siitä pienestä osasta onnekkaita rikkaita, jotka voivat hyvin. Heillä on varaa matkustella ja ostaa ruokaa. Rikkaita ihmisiä, joilla ei ole pulaa ruuasta tai vaatteista on jokaisessa maanosassa. Euroopassa heitä on paljon.

Venäjä on valtiona maailman suurin ja siksi sieltä löytyy myös monenlaista ilmastoja. Kylmästä Siperiasta lämpimään Mustanmeren rannikkoon ja osa Venäjästä kuuluu myös Aasiaan.

Venäläinen ruoka sisältää usein kaalia ja sipulia sekä ruisleipää. Mekin tunnemme herkullisen Borchkeiton ja blinit. Ruokapöydästä löytyy usein myös pelemeneitä, jotka ovat pieniä liha, kala tai kasvistäytteisiä leivonnaisia, jotka kypsennetään öljyssä tai liemessä. Venäläiset juovat mielellään teetä.

Venäjällä on kristittyjä ja he ovat pääasiassa ortodokseja. Luterilaisuudesta ollaan siellä todella kiinnostuneita. Vaikka Inkerin kirkko on vielä melko pieni, tekee se paljon työtä kaikkien ihmisten kanssa. Samalla, autettaessa ihmisiä, vaikka ruokaa antamalla, he kiinnostuvat kuulemaan lisää kristinuskosta. Samalla lailla käy

lapsille järjestetyillä leireillä ja kerhoissa. Myös kirkkojen rakentaminen on tärkeää, koska venäläisten mielestä kirkko on näkyvää julistusta seurakuntansa uskosta.

Lähetystyö Venäjällä:

Monilla Suomen seurakunnilla on Venäjällä tai Virossa oma ystävyysseurakunta.

Niin on myös Evijärven seurakunnalla.

Seurakunnissa kerätään varoja esimerkiksi lasten kouluruokailun tai kirkon rakentamisen järjestämiseen.

Lähetysseura tukee myös kirkontyöntekijöiden koulutusta Venäjällä, tekee diakonia- ja seurakuntatyötä sekä vie evankeliumia eteenpäin.

Ryhmä siirtyy hartauspaikalle

LÄHETYSOPPITUNTI 3.-4. LUOKILLE

Ennen tunnin alkua jokaiseen "kotiin" sijoitetaan joitakin esineitä, jotka eivät kuulu sinne. Lasten tehtävä on ryhmissä keksiä ne ja kirjoittaa oikeat vastaukset paperille. Oppilaat tekevät siis aluksi tutkimusmatkaa tunnin kohteisiin. Samalla he saavat onnistumisen kokemuksia oivaltaessaan väärinä esineitä. **Lapsia muistutetaan siitä, ettei tavaroihin saa missään tapauksessa koskea.** Valvovia opettajia voi pyytää auttamaan tämän asian valvomisessa.

Luokkien koosta riippuen oppilaat jaetaan 4-6 hengen ryhmiin. Heille annetaan yksi paperi ja kynä tehtävän suorittamiseksi. Tämän ikäiset oppilaat ovat melko nopeita tehtävien suorittajia. Aikaa annetaan n.5 minuuttia, mutta on hyvä varautua joustamaan tarvittaessa. Työskentelyn aikana taustalla voi soittaa cd:tä afrikkalaista tai aasialaista musiikkia.

Oikeat vastaukset selviävät maa kerrallaan kierroksen aikana. Jokaisessa maanosassa keskustelemme löydettyjen tavaroiden avulla maiden lapsista, asumisesta ja maan olosuhteista.

AFRIKKA

Afrikka on toiseksi suurin maanosa maailmassa. Valtioita Afrikan alueella on n.48. Aukkaita ei suurella alueella ole kuitenkaan paljoakaan enempää kuin Euroopan alueella. Afrikka on suuri maanosa, jossa ilmasto on vaihtelevaa maanosan suuren koon ja suurien korkeuserojen takia. Siltä löytyy viidakoita ja korkeita vuoria. Vastapainona on sitten 2 suurta autiomaata. Tietääkö kukaan, minkä nimisiä autiomaita sieltä löytyy? Sahara ja Kalaharin autiomaata.

Botswana:

Botswana on yksi Afrikan maista ja sijaitsee etelä Afrikassa. Se pääkaupunki on Gaborone, joka on Afrikan nopeimmin kasvavia kaupunkeja. Botswana on maailman harvimmin asuttuja maita, koska suurimman osan (80%) peittää Kalaharin hiekka aavikko. Botswanassa elinkeinoina on karjanhoito, metsästys ja timanttikaivokset. Mutta maaseudulla ja hiekka-autiomaan laitamalla eletään edelleen melko alkeellisesti.

Tässä näette Botswanalaisen maalaistalon keittiö. Maaseudulla asutaan savimajoissa, joiden katto valmistetaan elefanttiruhosta. Elefanttiruoho on n. 2 metriä pitkää, kestävä ruohoa, josta rakennettu katto antaa hyvän suojan niin sadetta kuin paahtavaa aurinkoaakin vastaa. Ruoka valmistetaan ulkona kuten tässä. Kolmen kiven väliin tehdyllä tulisijalla tai kolmijalkaisessa padassa. Keittiön muihin varusteisiin kuuluvat vesitynnyri, huumare ja viljakorit. Aamulla keitetään Durra-jauhoista sakeaa puuroa. Sitä syödään sitten myös päivällä ja illalla. Lisukkeena on silloin kasvis- tai lihamuhennosta. Paikallista herkkua ovat mopanetoukat. Ne kerätään nopanepuun oksilta ja keitetään kuumassa öljyssä. Lisänä vain suolaa ja puuroa. Ravinnerikasta syötävää ja rapeaa kuin maissilastut.

Te kiersitte äsken ryhmissä kaikissa pisteissä. Käydään nyt läpi, yksi tavara kerrallaan, teidän löytönne. Mitä tähän kotiin kuulumatonta te löysitte tästä pisteestä?

Pehmonalle: Botswanassa lapset osallistuvat pienestä pitäen kodin askareisiin. Tytöt kantavat vettä ja keräävät polttopuita. Poikien tehtävä on paimentaa vuohia ja lehmiä. Leikkiin jää kuitenkin myös aikaa.

Botswanalaisilla lapsilla on samanlainen halu ja tarve leikkiä, kuin kaikilla lapsilla maailmassa. Mutta heillä ei ole lelukauppoja ja kuvastoja mistä tilata lelujaan. Ja

rahaakaan ei suurimmalla osalla olisi lelujen ostoon. Lelut tehdään itse. Tytöt leikkivät itse tehdyillä kangas nukeilla ja pojat vääntävät rautakangasta sekä käytetyistä peltipurkeista leikkiautoja. Tässä näette hienon puuauto. Se on valmistettu myytäväksi.

Aku Anka ja koulureppu: Botswanassa lapsilla on mahdollisuus ilmaiseen koulunkäyntiin. Ja suurin osa lapsista käykin koulua. Näin hyvin ei ole suinkaan kaikissa Afrikan maissa. Mutta koulunkäynnin esteenä voi olla pakollinen koulupuku. Tyttöillä on tällöinen mekko ja pojilla kauluspaita sekä shortsit/housut. Koulupuvut maksaa rahaa ja matkat voi olla pitkiä. Lisäksi lasten kirjat ja muut koulutarvikkeet tulee ostaa itse. Usein juuri tyttöjen kohdalla koulutuksesta sitten luovutaankin. Afrikassa 100 milj. lasta jää vaille koulutusta, vaikka juuri koulutus olisi tärkein ase köyhyyttä vastaan.

Voitte nyt merkitä papereihinne pisteen jokaisesta oikeasta tavarasta. Eli piste pehmolelusta, Aku Ankasta ja koulurepusta.

Oman Seurakunnan ja Suomen kirkon tekemä lähetystyö:

Botswanan alueella on tehty lähetystyötä jo yli 200 vuotta. Sinne matkasin ensimmäisenä David Livingstonen retkikuntineen. Suomesta tukea on annettu vuodesta 1972 Suomen Lähetysseuran kautta, mutta Afrikkaan, nykyiseen Namibiaan ensimmäiset lähetit matkasivat Suomesta jo 150 vuotta sitten.

Lähetysseura tukee Botswanan evankelisluterilaista kirkkoa sekä taloudellisesti että lähettämällä työntekijöitä kirkon: Koulutukseen, terveydenhoitoon ja diakonia- sekä seurakuntatyöhön.

Kirkon ulkomaanapu tekee työtä myös Afrikassa, vaikkakaan ei juuri Botswanassa. Afrikassa KUA auttaa sodista toipuvia maita ja muita heikoimmassa asemassa olevia. Lisäksi suuri osa KUA:n avusta menee katastrofien kohtaamille ihmisille.

AASIA

Aasia on suurin maanosa ja siihen kuuluu 48 valtiota. Aasia on myös väkiluvultaan suurin alue. Maailman ihmisistä 60 prosenttia asuu Aasian alueella. Kuten Afrikassakin, Aasian alueella on kovin erilaisia maita ja olosuhteita. Yhteistä näille maille on kuitenkin se, että ne sijoittuvat niin sanotulle monsuunivyöhykkeelle. Alue on myös melko tuliperäistä, joten tsunameja, tulivuorenpurkauksia ja mannerlaattojen liikkumista tapahtuu alueen rannikoilla silloin tällöin. Sää on ympäri vuoden suotuisa maanviljelylle. Alueella kasvatetaan paljon vehnää, riisiä ja puuvillaa. Lisäksi elinkeinona on monissa maissa myös kalastus. Kaupungeissa on teollisuutta ja palveluelinkeinoja.

Manner- Kiina:

Olemme tulleet kiinalaisen kodin luo. Kiina on suurin Aasian maa ja väkiluvultaan maailman suurin valtio. Kiinalaisista meille tulee ensin mieleen varmaankin heidän ulkonäkönsä ominaispiirteet, riisi ja kiinan muuri. Kiinan muuri onkin aivan uskomaton. Sen rakentaminen aloitettiin jo 500 eKr. ja se valmistui 1300-luvulla. Se on 6000 km pitkä ja sen voi erottaa jopa kuusta katsottaessa.

Kiinalaiset ovat hyvin perinne ja perherakkaita ihmisiä. Vanhempia kunnioitetaan ja vainajia muistetaan. Ahkeruus on arvossaan. Kiina on myös omavarainen ja se näkyy heidän asenteessaan muita maita kohtaan. Väkiluvultaan Kiina on vielä toistaiseksi suurin valtio. Intian väkiluku jatkaa räjähdysmäistä kasvuaan, kun taas Kiinassa on tartuttu ongelmaan kieltämällä perheistä useampi lapsi. Joten vain maaseudulla on alueita, joissa perheissä on sisaruksia.

Perheet ovat kuitenkin suuria, sillä on melko tavallista, että samassa taloudessa asuvat myös isovanhemmat. Tästä syystä toivotaankin, että ainoa lapsi olisi poika. Poika jatkaa suvun nimeä ja hän huolehtii vanhemmistaan.

Koulua saavat kaikki kiinalaiset lapset käydä, mutta köyhillä ei siihen ole varaa. Köyhissä perheissä lapsia tarvitaan auttamaan perheen töissä ja hankkimaan rahaa elämiseen. Koulu jätetään kesken, koska kirjat, kuljetukset ja kouluruoka maksavat niin paljon. Toisinaan perheet joutuvat osallistumaan myös koulun ylläpitokustannuksiin. Kiinan kielen omaksuminen vaatii kuitenkin tosi paljon aikaa, sillä kielessä on n. 50.000 erilaista kirjainmerkkiä. Koululaiset oppivatkin kirjoittamiseen vaadittavan sivellintekniikan viimeistään yläasteella.

Mitä Kiinaan kuulumattomia ruokaan liittyviä tavaroita te täältä löysitte?

2 muropakettia ja muusijauhe paketti: Kiinalaista perusruokaa on riisi, vaikkakin ei suklaamuro muodossa vaan keitettynä tai paistettuna. Perunaa ei käytetä. Riisin kanssa tarjotaan vihanneksista valmistettuja ruokia, joissa on joskus joukossa lihaa tai kanaa. Kalaa syödään myös. Kiinalainen ruoka on kuitenkin kevyttä ja kasvispitoista. Ruuan mausta, eli onko makeaa vai tulista ja jne. voi päätellä mistä päin Kiinaa ruoka on peräisin.

Kiinalaisessa kodissa ei ole yleensä tuoleja, vaan he istuvat polvien päällä tyynyillä tai ovat kyykyssä. Nukkuminenkin sujuu auki kääriytyillä matoilla useammin kuin perinteisillä sängyillä, kaupunkiasuntoja lukuun ottamatta. Kiinalaiset arvostavat hyvää ruokaa ja syöminen yhdessä on tärkeää Kiinassa. Juomana on vihreä tee tai erilaiset kukka tee- laadut. Yhteistä kuitenkin on se, että ruoka syödään syömäpuikoilla ja keitot joskus posliinilusikalla. Kiinalaisiin tapoihin kuuluu maiskutella ja hörppiä ruokailun aikana. Aterian jälkeen perheen emäntä

jakaa kostea, silitetyt pyyhkeet, joilla voi pyyhkiä kasvonsa ja kätensä (talvella lämpimät, kesällä kylmät).

Mitä muuta löysitte?

5 euron seteliraha: Kiinan valuutta on nimeltään *renminbi* (RMB) eli "kansan raha", ja sen rahayksikkö on *yuan* (¥, CNY). Eli oikeassa olitte, ei euroja. Syy, minkä takia laitoimme tavaroiden joukkoon 5 euron setelin, on se, että kiinalaiset ovat keksineet paperirahan. Kiinalaiset ovat kekseliästä väkeä ja meillä onkin kiittäminen heitä monista asioista jokapäiväisessä elämässämme. Kiinalaisia keksintöjä ovat myös kompassi, kertolasku, tulitikut, silmälasit, kalenteri, sateenvarjo ja meitä uutena vuotena ilahduttavat ilotulitusraketit.

Voitte nyt merkitä papereihinne pisteen jokaisesta oikeasta tavarasta.

Lähetystyö:

Kiinassa tehdään paljon kehitysyhteistyötä. Tuetaan rakentamalla kirkkoja ja painamalla Raamattuja. Kummilapsitoiminta on toimintaa jonka kautta Evijärveläisetkin osallistuvat lasten koulutuksen edistämiseen köyhimmillä alueilla. Suomen Lähetysseuran työntekijöitä on matkustanut Kiinaan jo 1900- luvun alusta asti.

Kirkon Ulkomaanavun kehittämisen- ja auttamiskohteita on myös Aasian alueella. He auttavat heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä tulemaan toimeen esimerkiksi Intiassa.

EUROOPPA

Eurooppa on pinta-alaltaan toiseksi pienin maanosa. Vain Oseania on pienempi. Kuitenkin Euroopassa on ihmisiä melkein yhtä paljon kuin Afrikassa. Eli asukastiheys on suuri. Valitsimme Euroopan maanosien joukkoon siitä syystä, että ymmärtäisimme lähetystyötä tehtävän muuallakin kuin kaukana meistä. Evanke-liumin levittäminen tulee lähteä jokaisesta kristitystä ja edetä jokaiselle, joka ei siitä ole kuullut tai ei tunne sitä.

Venäjä:

Venäjällä on tällä hetkellä paljon ihmisiä, jotka elävät köyhyydessä. Radiosta ja televisiosta kuulemme yleensä vain siitä pienestä osasta onnekkaita rikkaita, jotka voivat hyvin. Heillä on varaa matkustella ja ostaa ruokaa. Rikkaita ihmisiä joilla ei ole pulaa ruuasta tai vaatteista on jokaisessa maanosassa. Euroopassa heitä on paljon.

Venäjä on valtiona maailman suurin ja siksi sieltä löytyy myös monenlaista ilmastoja. Kylmästä Siperiasta lämpimään Mustanmeren rannikkoon ja osa Venäjästä kuuluu myös Aasiaan.

Mitä venäjälle kuulumattomia tavaroita te löysitte?

Jäätelöpurkki: Venäjä on suuri maa ja ruokaa kuluu paljon. Venäjälle viedäänkin elintarvikkeita myös Suomesta. Voita, lihaa ja juustoa sekä muita maitotaloustuotteita. Venäläinen ruoka sisältää usein kaalia ja sipulia. Tärkeä arkiruuan osa on ruisleipä. Meikin tunnemme herkullisen Borchkeiton ja blinit. Ruokapöydästä löytyy usein myös pelemeneitä, jotka ovat pieniä liha, kala tai kasvistäytteisiä leivonnaisia, jotka kypsennetään öljyssä tai liemessä. Venäjällä ollaan myös ahkeria marjojen ja sienten kerääjiä. Niistä saa hyvää lisää ruokapöytään.

Marimekon pussi: Suomalaiset yritykset käyvät kauppaa Venäjälle. Mutta suurin osa ihmisistä on niin köyhiä, että voivat vain haaveilla merkkituotteista, kun uusiin vaatteisiin ei ole varaa. Lähetyskirpputoreilla kerätäänkin ehjiä ja puhtaita vaatteita vietäväksi Venäjälle. Siellä lapset ottavat ne kiitollisin mielin vastaan. Viime aikoina on seurakunnissa kudottu paljon villasukkiakin vietäväksi sinne niitä tarvitseville.

Suomalainen kahvipaketti: Venäläiset juovat mielellään teetä. Kahvia ei juurikaan juoda, ainakaan tavallisissa kodeissa. Tee valmistetaan hauduttamalla teenlehdistä ja tarjoillaan samovaarista. Lisukkeena hilloa ja sitruunaa sekä hunajaa.

Lähetystyö Venäjällä:

Monilla Suomen seurakunnilla on Venäjällä tai Virossa oma ystävyysseurakunta.

Niin on myös Evijärven seurakunnalla.

Seurakunnissa kerätään varoja esimerkiksi lasten kouluruokailun tai kirkon rakentamisen järjestämiseen.

Lähetysseura tukee myös kirkon työntekijöiden koulutusta Venäjällä, tekee diakonia- ja seurakuntatyötä sekä vie evankeliumia eteenpäin.

Yhteenvedona: Oppilailta tiedustellaan kuinka hyvin he löysivät väärää tavaroita.

Oppilaat siirtyvät hartauspaikalle.

LÄHETYSOPPITUNTI 5.-6. LUOKILLE

Tunnin aluksi oppilaat jaetaan 4 hengen ryhmiin. Heidät ohjeistetaan kuuntelemaan tarkkaavaisesti mitä heille kerrotaan, sillä he tulevat tarvitsemaan kerrottuja tietoja tunnin lopussa.

AFRIKKA

Afrikka on toiseksi suurin maanosa maailmassa. Valtioita Afrikan alueella on n.48. Asukkaita ei suurella alueella ole kuitenkaan paljoakaan enempää kuin Euroopan alueella. Afrikka on suuri maanosa, jossa ilmasto on vaihtelevaa maanosan suuren koon ja suurien korkeuserojen takia. Siltä löytyy viidakoita ja korkeita vuoria. Vastapainona on sitten 2 suurta autiomaata. Tietääkö kukaan, minkä nimisiä autiomaita sieltä löytyy? (Sahara ja Kalaharin autiomaata.)

Botswana:

Botswana on yksi Afrikan maista ja sijaitsee etelä Afrikassa. Se pääkaupunki on Gaborone, joka on Afrikan nopeimmin kasvavia kaupunkeja. Se on maailman harvimmin asuttuja maita, koska suurimman osan (80%) peittää Kalaharin hiekkasavanni- aavikko. Botswanan alueella vaeltavat myös suuret elefantti laumat. Botswanassa elinkeinoina on karjanhoito, metsästys, luontoturismi ja timanttikaivokset. Timanttikaivokset antavat pohjan maan taloudelliselle kehitykselle. Mutta maaseudulla ja hiekka-autiomaan laitamilla eletään edelleen melko alkeellisesti. Botswanan eteläisellä alueella löytyy vielä maapalomme vanhimpia kulttuureja. San kansa eli busmannit ovat liikkuva keräilystä ja metsästyksestä elinkeinonsa saava heimo. He vaeltavat Kalaharin autiomaan reunamilla pukeutuen ja eläen kuin esi-isänsä.

Miehet metsästävät nuolien avulla. Miehillä on selässään nuolikotelo ja nuolien joukosta löytyy myös erityinen Amarin nuoli. Kun poika kiinnostuu jostain tytöstä, hän ampuu kyseisen erikoisnuolen tytön jalkojen juureen. Mikäli tyttö nostaa nuolen, on se merkki siitä, että kosinta on hyväksytty.

Tässä näette Botswanalaisen maalaistalon keittiö. Maaseudulla asutaan savimajoissa, joiden katto valmistetaan elefanttiruohosta. Elefanttiruoho on n. 2 metriä pitkää, kestävä ruohoa, josta rakennettu katto antaa hyvän suojan niin sadetta kuin paahtavaa aurinkoaakin vastaa. Ruoka valmistetaan ulkona kuten tässä. Kolmen kiven väliin tehdyllä tulisijalla tai kolmijalkaisessa padassa. Keittiön muihin varusteisiin kuuluu vesitynnyri, huhmare ja viljakorit. Aamulla keitetään Durra-jauhoista sakeaa puuroa. Sitä syödään sitten myös päivällä ja illalla. Lisukkeena on tuolloin kasvis- tai lihamuhennosta. Paikallista herkkua ovat mopanetoukat. Ne kerätään nopanepuun oksilta ja keitetään kuumassa öljyssä. Lisänä vain suolaa ja puuroa. Ravinnerikasta syötävää ja rapeaa kuin maissilastut.

Botswanassa lapsilla on mahdollisuus ilmaiseen koulunkäyntiin. Ja suurin osa lapsista käykin koulua. Näin hyvin ei ole suinkaan kaikissa Afrikan maissa. Mutta koulunkäynnin esteenä voi olla pakollinen koulupuku. Tyttöillä on tällainen mekko ja pojilla kauluspaita sekä shortsit/housut. Koulupuvut maksaa rahaa ja matkat voi olla pitkiä. Lisäksi lasten kirjat ja muut koulutarvikkeet tulee ostaa itse. Usein juuri tyttöjen kohdalla koulutuksesta sitten luovutaankin. Afrikassa 100 milj. lasta jää vaille koulutusta, vaikka juuri koulutus olisi tärkein ase köyhyyttä vastaan.

Oman Seurakunnan ja Suomen kirkon tekemä lähetystyö:

Botswanan alueella on tehty lähetystyötä jo yli 200 vuotta. Sinne matkasi ensimmäisenä David Livingstonen retkikuntineen. Suomesta tukea on annettu vuodesta 1972 Suomen Lähetysseuran kautta, mutta Afrikkaan, nykyiseen Namibiaan ensimmäiset lähetit matkasivat Suomesta jo 150 vuotta sitten. Evijärveläisillä on lukuisia kummilapsia Afrikan alueella.

Lähetysseura tukee Botswanan evankelisluterilaista kirkkoa sekä taloudellisesti, että lähettämällä työntekijöitä kirkon:

- koulutustehtäviin
- terveydenhuoltotyöhön sekä
- diakonia- ja seurakuntatyöhön.

Työnsä ohella lähetit jakavat evankeliumin ilosanomaa.

Kirkon ulkomaanapu keskittää auttamisensa Afrikan alueella sodista toipuvien maiden auttamiseen ja ihmisten tukemiseen. Afrikassa on myös usein luonnonkatastrofeja, joihin apua lähtee myös Suomen kirkon kautta. Kehitysyhteistyön avulla autamme paikallisia ihmisiä tulemaan toimeen omilla kotiseuduillaan.

AASIA

Aasia on suurin maanosa ja siihen kuuluu 48 valtiota. Aasia on myös väkiluvultaan suurin alue. Maailman ihmisistä 60 prosenttia asuu Aasian alueella. Kuten Afrikassakin, Aasian alueella on kovin erilaisia maita ja olosuhteita. Yhteistä näille maille on kuitenkin se, että ne sijoittuvat niin sanotulle monsuunivyöhykkeelle. Alue on myös melko tuliperäistä joten tsunameja, tulivuorenpurkauksia ja mannerlaattojen liikkumista tapahtuu alueen rannikoilla silloin tällöin. Sää ja maaperä ovat ympäri vuoden suotuisia maanviljelylle. Alueella kasvatetaan paljon vehnää, riisiä ja puuvillaa. Lisäksi elinkeinona on monissa maissa myös kalastus. Kaupungeissa on teollisuutta ja palveluelinkeinoja.

Manner- Kiina:

Olemme tulleet kiinalaisen kodin luo. Kiina on suurin Aasian maa ja väkiluvultaan maailman suurin valtio. Kiinalaisista meille tulee ensin mieleen varmaankin heidän ulkonäkönsä ominaispiirteet, riisi ja kiinan muuri. Kiinan muuri onkin aivan uskomaton. Sen rakentaminen aloitettiin jo 500 eKr. ja se valmistui 1300-luvulla. Se on 6000 km pitkä ja sen voi erottaa jopa kuusta katsottaessa.

Kiinalaiset ovat hyvin perinne- ja perherakkaita ihmisiä. Vanhempia kunnioitetaan ja vainajia muistetaan sekä lepytellään. Ahkeruus on arvossaan. Kiina on myös omavarainen ja se näkyy heidän asenteessaan muita maita kohtaan. Väkiluvultaan Kiina on vielä toistaiseksi suurin valtio. Intian väkiluku jatkaa räjähdysmäistä kasvuaan, kun taas Kiinassa on tartuttu ongelmaan kieltämällä perheistä useampi lapsi. Joten pääasiassa vain maaseudulla on alueita, joissa perheissä on sisaruksia.

Perheet ovat kuitenkin suuria, sillä on melko tavallista, että samassa taloudessa asuvat myös isovanhemmat. Tästä syystä toivotaankin, että ainoa lapsi olisi poika. Poika jatkaa suvun nimeä ja hän huolehtii vanhemmistaan. Koulua saavat

kaikki kiinalaiset lapset käydä, mutta köyhillä ei siihen ole varaa. Kouluun mennessä on kiinalaisilta lapsilta löydyttävä koulupuku, kuten botswanalaisilta-kin koululaisilta. Vain 6/10 oppilaasta käy viidennen luokan loppuun. Koulu jätetään kesken koska kirjat, kuljetukset ja kouluruoka maksavat niin paljon. Toisinaan perheet joutuvat osallistumaan myös koulun ylläpitokustannuksiin. Köyhissä perheissä lapsia tarvitaan auttamaan perheen töissä ja hankkimaan rahaa elämiseen. Kiinan kielen omaksuminen vaatii kuitenkin tosi paljon aikaa, sillä kielessä on n. 50.000 erilaista kirjainmerkkiä. Koululaiset oppivatkin kirjoittamiseen vaadittavan sivellintekniikan viimeistään yläasteella.

Kiinalaisille koti, perhe ja suku ovat erittäin tärkeitä. Perheeseen katsotaan kuuluvan myös isovanhemmat ja jo kuolleet isovanhemmat ja sukulaiset. Vainajien lepyttely onkin tavallista kodin nurkassa sijaitsevalla alttarilla. Kiinalaisilla on omat horoskooppinsa ja merkkinsä. Symboleja käytetään paljon. Esimerkiksi miehen, voiman ja viisauden sekä päivän symboli Kiinassa on lohikäärme. Naisen, kuun ja yön symboli on taas Fenix- lintu.

Kiinalaisessa kodissa ei ole yleensä tuoleja, vaan he istuvat polvien päällä tyynyillä tai ovat kyykyssä. Nukkuminenkin sujuu auki kääriytyillä matoilla useammin kuin perinteisillä sängyillä, kaupunkiasuntoja lukuun ottamatta. Kiinalaiset arvostavat hyvää ruokaa ja syöminen yhdessä on tärkeää Kiinassa. Ruuan mausta, eli onko makeaa vai tulista ja jne. voi päätellä mistä päin Kiinaa ruoka on peräisin. Riisi on perusravintoa Kiinassa. Riisistä valmistetaan myös paperia. Riisin kanssa tarjotaan vihanneksista valmistettuja ruokia, joissa on joskus joukossa lihaa tai kanaa. Kalaa syödään myös. Kiinalainen ruoka on kuitenkin kevyttä ja kasvispi-toista. Juomana on vihreä tee tai erilaiset kukka tee- laadut. Yhteistä kuitenkin on se, että ruoka syödään syömäpuikoilla ja keitot joskus posliinilusikalla. Kiinalai-siin tapoihin kuuluu maiskutella ja hörppiä ruokailun aikana. Aterian jälkeen

perheen emäntä jakaa kostea, silitetyt pyyhkeet, joilla voi pyyhkiä kasvonsa ja kätensä (talvella lämpimät, kesällä kylmät).

Kiinalaiset ovat erittäin omavaraisia ja kovia tekemään keksintöjä. Meillä onkin kiittäminen heitä monista asioista jokapäiväisessä elämässämme. Kiinalaisia keksintöjä ovat muun muassa paperiraha, kompassi, kertolasku, tulitikut, silmälasit, kalenteri ja meitä uutena vuotena ilahduttavat ilotulitusraketit. Tässä näette kiinalaisen päivävarjon, joka on valmistettu paperista. Päivävarjon meille hyödyllisempi keksintö on sateenvarjo, josta kiitämme kekseliäitä kiinalaisia sateisina päivinä.

Lähetystyö:

Kiinassa tehdään paljon kehitysyhteistyötä. Tuetaan rakentamalla kirkkoja, lähetetään lähetystyöntekijöitä ja painamalla Raamattuja sekä muuta kristillistä kirjallisuutta. Kiinassa on myös Lähetysseuran tukema raamattukoulu. Kummlapsitoiminta on toimintaa, jonka kautta Evijärveläisetkin osallistuvat lasten koulutuksen edistämiseen köyhimmillä alueilla. Suomesta lähetystyöntekijöitä on matkustanut Kiinaan jo 1900-luvun alusta asti.

Kirkon ulkomaanapu auttaa heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä tulemaan toimeen esimerkiksi Intia, Nepalin ja Afganistanin alueilla Aasiassa.

EUROOPPA

Eurooppa on pinta-alaltaan toiseksi pienin maanosa. Vain Oseania on pienempi. Kuitenkin Euroopassa on ihmisiä melkein yhtä paljon kuin Afrikassa. Eli asukastiheys on suuri. Valitsimme Euroopan maanosien joukkoon siitä syystä, että ymmärtäisimme lähetystyötä tehtävän muuallakin, kuin kaukana meistä. Evanke-
liumin levittäminen tulee lähteä jokaisesta kristitystä eli meistä, ja edetä jokaiselle, joka ei siitä ole kuullut tai ei tunne sitä. Eli lähetystyötä tulee tehdä myös lähellä eikä vain kaukana Afrikassa.

Venäjä:

Venäjällä on tällä hetkellä paljon ihmisiä jotka elävät köyhydessä. Radiosta ja televisiosta kuulemme yleensä vain siitä pienestä osasta onnekkaita rikkaita, jotka voivat hyvin. Heillä on varaa matkustella ja ostaa ruokaa. Rikkaita ihmisiä joilla ei ole pulaa ruuasta tai vaatteista on jokaisessa maanosassa. Euroopassa heitä on paljon.

Venäjä on valtiona maailman suurin ja siksi sieltä löytyy myös monenlaista ilmastoja. Kylmästä Siperiasta lämpimään Mustanmeren rannikkoon ja osa Venäjästä kuuluu myös Aasiaan. Venäjä on suuri maa ja ruokaa kuluu paljon. Venäjälle viedäänkin elintarvikkeita myös Suomesta. Voita, lihaa ja juustoa sekä muita maitotaloustuotteita. Venäläinen ruoka sisältää usein kaalia ja sipulia. Tärkeä arkiruuan osa on ruisleipä. Mekin tunnemme herkullisen Borchkeiton ja blinit. Ruokapöydästä löytyy usein myös pelemeneitä, jotka ovat pieniä liha-, kala- tai kasvistäytteisiä leivonnaisia, jotka kypsennetään öljyssä tai liemessä. Juomana venäläisessä pöydässä on tee. Se valmistetaan hauduttamalla teenlehdistä ja tarjoillaan samovaarista. Lisukkeena on hilloa ja sitruunaa sekä hunajaa. Venäjällä ollaan myös ahkeria marjojen ja sienten kerääjiä. Niistä saa hyvää lisää ruokapöytään.

Suomalaiset yritykset käyvät kauppaa Venäjälle. Mutta suurin osa ihmisistä on niin köyhiä, että voivat vain haaveilla merkkituotteista, kun uusiin vaatteisiinkaan ei ole varaa. Lähetyskirpputoreilla kerätäänkin ehjiä ja puhtaita vaatteita vietäväksi Venäjälle. Siellä lapset ottavat ne kiitollisin mielin vastaan. Viime aikoina on seurakunnissa kudottu paljon villasukkiakin vietäväksi sinne niitä tarvitseville.

Lähetystyö Venäjällä:

Monilla Suomen seurakunnilla on Venäjällä tai Virossa oma ystävyysseurakunta. Niin on myös Evijärven seurakunnalla. Evijärven ystävyysseurakunta löytyy Viron Väandраста. Seurakunnissa kerätään varoja esimerkiksi lasten kouluruokailun tai kirkon rakentamisen järjestämiseen.

Lähetysseura tukee myös kirkon työntekijöiden koulutusta Venäjällä, tekee diakonia- ja seurakuntatyötä, johon kuuluu myös perhetyö. Lähetysseuran työntekijät osallistuvat lähes kaikkiin Inkerin kirkon työmuotoihin Pietarin, Keski-Venäjän ja Karjalan alueella.

Vaikka Inkerin kirkko on venäläisessä mittakaavassa vielä pieni, tekee se yhteistyötä paljon kaikkien ihmisten kanssa. Samalla kun autetaan ihmisiä, esimerkiksi ruokaa antamalla, lasten leirejä järjestämällä ja kerhoja pitämällä, herää ihmisten mielenkiinto evankeliumia kohtaan. Lähetystyön tärkein tehtävä on juuri evankeliumin levittäminen. Menkää ja tehdään kaikki kansat minun opetuslapsikseni kastamalla ja opettamalla heitä, kehottaa Jeesus Kristus meitä Raamatussa. Ja samalla, noudattaessamme tuota tärkeää kehotusta, me toimimme eri maissa kristittyinä lähimmäisinä auttaen, neuvoen ja opastaen. Lähetystyössä me kunnioitamme eri maiden kulttuureja, sekä työskennellä hyvässä yhteistyössä kaikkien maiden viranomaisten kanssa.

TEHTÄVÄ:

Nyt saatte mennä omiin ryhmiinne. Jaamme teille ristikot, jotka teidän tulee täyttää yhdessä. Kun olette saaneet ristikon valmiiksi, niin tulkaa tuomaan se välittömästi minulle. Nopeimmat palkitaan.

(Tehtävän ajan taustalla soitetaan hiljaa afrikkalaista tai aasialaista musiikkia ryhmien työskentelyrauhan aikaan saamiseksi.)

Nopeimmat ryhmät palkitaan kirjanmerkeillä, jonka jälkeen siirrytään hartauspaikalle.

LOPPUHARTAUUS

Olemme nyt kiertäneet maanosia ja tutustuneet hieman muutamiin maihin. Yhteistä näille kaikille maille, niiden lapsille ja aikuisille on se, että Jumala on meidät kaikki luonut. Heilläkin on oikeus kuulla evankeliumia ja meidän tehtävämme on kertoa siitä. Lähetystyössä mukana olevat ihmiset mahdollistavat sen. He menevät eri maihin meidän puolestamme, kertomaan Jeesuksesta ja samalla toimivat lähimmäisen rakkaudessa olojen parantamiseksi, jotta meillä kaikilla olisi hyvä elää täällä.

Teidän oma kotiseurakuntanne tekee myös tärkeää lähetystyötä. Se järjestää keräyksiä, toimintaa ja tempauksia. Pitää yhteyttä lähetystyöntekijöihin eri puolilla maailmaa. Kaikilla meillä on mahdollisuus liittyä jonkun lähetin ystävärenkaaseen tai osallistua kummilapsitoimintaan.

Me voimme siis osallistua lähetystyöhön monella tapaa, myös täältä koti Suomesta käsin. Yksi, tärkeä tehtävämme on rukous.

Sytytämme nyt kynttilän. Liekki kuvaa elävää Jumalaa, joka on läsnä kaikkialla ja kaiken aikaa. Laitetaan kädet ristiin ja hiljennytään rukoukseen.

RAKAS TAIVAAN ISÄ

**KIITOS, ETTÄ OLEMME SAANEET VIETTÄÄ TÄMÄN TUNNIN YHDESSÄ,
TUTUSTUEN IHMEELLISEEN MAAILMAASI.**

SINÄ OLET LUONUT MEIDÄT KAIKKI.

MEIDÄT KAIKKI OLET TARKOITTANUT SINUN OPETUSLAPSIKSESI.

AUTA MEITÄ YMMÄRTÄMÄÄN TOINEN TOISIAMME,

ASUIMME SITTEN MITEN LÄHELLÄ TAI KAUKANA TOISISTAMME.

**ANNA SINUN SIUNAUKSESI KAIKILLE LÄHETYSTYÖNTEKIJÖILLE
YMPÄRI MAAILMAA.**

**HALUAMME ERITYISESTI MUISTAA OMAN SEURAKUNTAMME LÄHET-
TEJÄ_____.**

JOHDATA JA VARJELE HEITÄ TYÖSSÄÄN.

**PYYDÄMME SINUA SIUNAAMAAN JA SUOJELEMAAN AFRIKAN, AASI-
AN JA EUROOPAN LAPSIA SEKÄ PERHEITÄ.**

**TAPAHTUKOON SINUN TAHTOSI NIIN MAAN PÄÄLLÄ KUIN TAIVAAS-
SA. AAMEN.**

Musiikki: Uskotaan ja rukoillaan. Ihanko totta? kirjan cd- kappale 8 tai joku muu aiheeseen sopiva.